

P.n. Licejska knjižnica
Biblioteka
Jugoslavija

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto III.

Maj 1924

Štev. 5.
TRIN

:: Upravištvo in uredništvo ::
GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

VSEBINA.

France Magajna: Poskusi in uspehi Lu-
thra Burbanka.

Cepite prašiče proti rdečici.

Č.: Splošni krč pri živalih.

Ing. A. Podgornik: Napravite za prašiče
tekališče.

Ing. Pegan, R.: Bolezni krompirja.

Ing. A. Podgornik: Prednosti hlevskega
zelenega krmiljenja in prednosti paše.

Ob začetku paše.

R.: Pazite na koruzno seme.

Just Ušaj: O grozdni plesni in žveplanju
trt.

O dveh zgodnih škodljivcih vinske trte.

R.: Bolezni na breskvah.

Zadružništvo: Pravila. Zadružništvo v
Rusiji. Vodstva zadrug, pazite!

Čebelarstvo: Shranjevanje satovja v
medišču, A. Ž. panja. Huban detelja. Če-
belarska dela v maju.

Vprašanja in odgovori.

Knjigovodski tečaj.

Tržni pregled.

Kaj delamo v mesecu maju.

Gospodarski drobiž.

Uprava sporoča:

Kdor ima prvi dve številki letnika 1924
in jih ne potrebuje, naj jih odstopi upravi.

Širite „Gosp. List“

Mnogo novih naročnikov se je oglasilo
za »Gospodarski List«, a še vedno pre-
malo. Prijatelji, širite ga!

Zadruga!

Vse potrebne tiskovine dobite pri
»Zadružni Zvezi« v Gorici.

CENA OGLASOM:	1 stran	100 Lir
	½ strani	60 Lir
	¼ strani	40 Lir
	1/8 strani	25 Lir

Za objavo v 2 št. 5% popusta, v 3 št.
10%, v 6 št. 20% celo leto 30% popusta.

Urednik pravi:

Prispevke za prihodnjo številko pošljite
vsaj do 20. maja.

G. F. F. Vendar ne morem priobčiti, do-
kler nimam celega rokopisa.

G. F. M. Naročil, ko dobim pošljem. Ono
stvar bom priobčil najprej kje drugod, ako
ne, pa prihodnje leto.

G. J. K. Bo vporabljen.

G. ing. F. P. Drugo leto začnemo z
»Gospodinjstvom«, ako ne bo mogoče
drugače preskrbeti. Kar je zaležalo, pride
na vrsto. Pošlji še. Pozdrav.

G. L. K. Bo priobčeno.

Kmetovalci!

16/17% superfosfat	po	31.— L
kalijeva sol	po	45.— L
čilski soliter	po	150.— L
najboljša modra galica	po	240.— L
žveplo ventilirano Trezza	po	95.— L

dobite le pri

Zadružni Zvezi v Gorici

Corso Verdi 37 (skladišče via Morelli 36).

Čevljarska zadruga
v **MIRNU** pri Gorici
izdeluje vsakovrstno obuvalo
poznano pod imenom

'ADRIA' ČEVLJI

Edino domače združeno podjetje te stroke, ki si je pridobilo vsestransko priznanje. Izdeluje čevlje, ki v ličnosti in trpežnosti prekašajo vse druge to-vrstne izdelke.

LASTNE PRODAJALNE:

v **Gorici**, Corso Verdi 32, v **Trstu**, ulica Rettori 1, v **Celju**, Narodni dom. Razpošilja tudi naravnost iz tovarne v **Mirnu** na debelo in na drobno.

SODI EDVARD BREGANT Izdeluje vsakovrstno kletarsko posodo, sprejema vsako popravilo po zmerni ceni. Prodaja pipe, zamaške itd.

Via Morelli 12 -

Železnina
Krainer & Comp.
GORICA

v Raštelu šte. 19.

Zaloga raznovrstne železnine, peči in štedilnikov,
kuhinjske posode in drugih železnih predmetov.

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6l., posamezna številka 1 liro.

Leto III. Štev. 5
Maj 1924

:: Upravištvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

Poskusi in uspehi Luthra Burbanka.

Luther Burbank — kdo med nami pozna tega velikega, dasi tako skromnega moža! tega nedosegljivega čudotvorca v kraljevstvu rastlin? Luther Burbank je »čarovnik«, dal je svetu na stotine novih vrst rastlin, katerih bi morda nikoli ne imeli. Ker se ves moderni kmetijski svet zanima zanj in za njegove botanične dosege, bo dobro, da tudi mi poznamo tega moža in njegovo delo.

Luther Burbank se je rodil 7. marca, 1849, v Lankastru v ameriški državi Massachusetts in kot petinsedemdesetletni starček je danes zelo živ in vedno marljiv delavec. Rodu je angleško-škotskega. V mladosti je dovršil ljudsko šolo in dobil nekaj višje izobrazbe v kraljevi akademiji. Začetkom svojih mladeniških let je delal v tovarni za pluge, potem se je pa posvetil vrtnarstvu in v mali meri pridelovanju semena za prodajo. Začel je delati poskuse s križanjem posameznih rastlinskih vrst in tako se mu je leta 1875 posrečilo vzgojiti novo vrsto krompirja, ki je v nekaterih ozirih nadkriljeval ostale vrste. Dve leti kasneje se je preselil v Santa Rosa v Kaliforniji, kjer je nadaljeval s svojim delom in kjer živi še danes. Tekom svojega življenja je postal kot ustvaritelj številnih novih vrst sadja, cvetlic, poljskih rastlin itd. najznamenitejši tovrstni delavec na svetu. Za svoje velikanske uspehe se mora zahvaliti svoji ostri zmožnosti opazovanja, videl je namreč značilne posebnosti posameznih rastlin tam, kjer niso drugi mogli opaziti ničesar. On ni poskušal s posamznimi vrstami poedino, nego je na stotine enovrstnih rastlin oplodil s praški tujih, sorodnih rastlin in čakal uspe-

hov. Ko je vzgojeval nove sadne vrste, je mladike novodobljenih rastlinic precepil na stara drevesa, da je v najkrajšem času dosegel zaželjeni sad, po katerem je spoznal vrednost nove vrste. Tekom svojih poskusov je nevtrudno študiral rastlinsko življenje in prečital vsa tovrstna dela, ki jih je mogel dobiti. Burbank je otrok narave in njej je posvetil svoje življenje v neprenehljivo korist človeštva.

Popolnoma nemogoče mi je našteti vse nove vrste, ki jih je Burbankov čudoviti ženi podaril svetu. Novo vrsto krompirja, ki sem jo omenil zgoraj, poznajo ameriški kmetje že splošno in nosi ime »Burbankov krompir«.

Ameriškim sadjarjem je dal celo vrsto novih sliv in češpelj, med katerimi najznamenitejše in najpriljubljenejše so sledeče: Slive - Gold, Wickson, Apple, October purple, Chalco, American in Climax; češplje pa Splendor in Sugar. Ameriški gojitelji sliv in češpelj so zavrgli skoro vse vrste in gojijo ter pridelujejo skoroda izključno samo zgoraj naštetih vrst.

Že pred vojno je naznanil Burbank, da poskuša vzgojiti novo vrsto češpelj, katerih sadovi bodo brez koščice. Dosegel je to sicer že takrat, a ni bil še gotov, da bo vrsta stalno taka ostala. Danes je stvar gotova in nova brezkoščična češplja se že vdomačuje v ameriških sadovnjakih. Neko čudno vrsto sadu je Burbank dosegel, ko je križal japonsko slivo z marelico. Nove mu sadu je dal ime »plum-cot«. »Plum« pomeni slivo in »cot« je zadnji zlog besede »apricot«, kakor se angleški imenuje marelica. Ta sad je po okusu, obliki in barvi podoben slivi in marelici hkratu, a kot

tak se najbrž ne bo vzdržal, ker se polagoma spreminja v slivo. »Kri« marelice se umika slivi. Brezkošično češpljo je dosegel s tem, da je križal neko ameriško divjo slivo, ki ima le del koščice, s francosko češpljo. Množil je potem samo tiste sadove, ki so bili brez koščice. Leto za letom je bil odstotek brezkošičnega sadja večji, dokler niso koščice povsem izginile.

Bartlettova sliva, nadaljni Burbankov hibrid, je križanka neke kitajske slive z delawarsko. Sad ima poseben okus, ki je zelo podoben okusu Bartlettove hruške (Bartlettova hruška, če ni ista vrsta, je zelo podobna po okusu in obliki naši wiljamovki), zato ji je Burbank dal tako ime. Climax je križanka med kitajsko »simoni« in japonsko »trifloro«. »Simoni« ne napravlja skoro nič cvetnega prahu, toda Burbanku se je posrečilo dobiti ščepec tega praška, s katerim je napravil pravcato revolucijo v pridelovanju sliv. Na stotisoče drevesc je Burbank vzgajal tekom svojega delovanja na tem polju in na enem samem češpljevem drevesu je imel nekoč nič manj kot šest različnih vrst cepljenih.

Dalje je Burbank vzgojil par ducatov novih vrst kutin, potem dolgo vrsto čudnih križank, naprimer breskev mandelj, češplja mandelj, ki so pa več ali manj brez posebnega gospodarskega pomena.

Krasne uspehe je Burbank dosegel pri jagodičevju. Ena najznamenitejših njegovih novih vrst so bele maline, ki jim je dal ime »Iceberg«. Jagode teh malin so snežnobele barve in tako prozorne, da je mogoče videti v njih seme. Križal je neko ničvredno japonsko jagodičevko »rubes palmatus«, ki ima rumenkaste, neokusne, drobne in sploh ničvredne jagode, z neko ameriško robidnico in dobil je izborno novo vrsto, kateri je dal ime »Japonska zlata majnikova jagoda«. Ta rastlina je znana že zategadel, ker raste kvišku kot majhno drevesce in doseže do nad dva metra višine. Poleg tega pa rodi velike, rumene, polprozorne jagode, ki so zelo sladke in ki zorijo prej nego navadna jagoda. Ime »Paradox« je dal križanki, ki jo je vzgojil po križanju med Shafferjevo kolosalno vrtno jagodo in kristalno-belo robidnico. Ta vrsta se odlikuje po svoji čudoviti plodovitosti. Burbank je včasih

zavrgel do 40.000 jagodičevih križank, ker so se izkazale nekoristne. Nekoč je ukazal populiti na svojih vrtovih 40.000 križank ene vrste in 25.000 križank druge vrste.

Zanimiv uspeh je dosegel Burbank s križanjem med dvema vrstama orehov. Ena vrsta se imenuje »juglans californica«, druga, pa »juglans nigra«. Kadar je vzel plodni prašek na prvi vrsti in oplodil z njim ženske cvete na drugi, je dobil novo orehovo vrsto, ki ga je naravnost presenetila. Nova vrsta je namreč dvakrat hitrejše rastla kot obe prvotni vrsti skupaj. Dela krasna debela in ogromne liste, ki dosežejo do en meter dolgosti. Za les in listje je ta vrsta naravnost idealna. Listje razširja prijeten duh po jabolkah. Rodi pa ta vrsta ne. Baš nasproten tozadevni uspeh je dosegel Burbank z obratnim križanjem. Plodni prašek je vzel na drugi vrsti in oplodil z njim ženske cvete na prvi. Novodobljena vrsta je zelo plodovita, in daje mnogo večje orehe kot ena ali druga, od katerih izhaja. Tudi kakovost jederc je boljša.

Po ameriških peščenih puščavah rastejo debelolistnati kakti v ogromnih množinah. Zdaj so brez vrednosti, ker so trnjevi in ker imajo po sebi majhne luknjice, ki so polne silno drobnih trnov, katerih se ni mogoče rešiti, če pridejo do kože. Burbank se zdaj trudi, da bi ustvaril tako vrsto, ki bi bila brez vseh vrst trnov in kakor je mogoče soditi po njegovih dosedanjih uspehih, se mu bo to tudi posrečilo. Nova vrsta kaktov bo služila potem v hrano ljudem in živalim. Burbank je vzgojil nadalje več novih vrst krompirja, paradižnikov, špargljev in vseh mogočih poljskih in vrtnih rastlin.

Tudi cvetlic ni Burbank pozabil. V Ameriki se vdomačujejo številne vrste njegovih vrtnic, petunij, pegonij, orhidej, makov, marjetic in zlasti lilij in šmarnic.

Umevno je, da Burbank ne dela zdaj sam nego ima celo vrsto strokovnjakov, katerim načeluje. Vsa dosežena odkritja beležijo ti strokovnjaki v svoje zapiske in knjige, ki bodo, ko bodo izdane (do zdaj namreč še niso) velikanskega pomena za vse naravoslovje. Carnegijev inštitut v Pittsburghu, Pennsylvania, je leta 1905 nakazal Burbanku darilo 100.000 do-

larjev, ki mu jih je izplačeval v letnih obrokih po 10.000. Ta svota ni bila dana njemu v osebno nagrado, pač pa da z njo dalje poskuša na njegovem priljubljenem polju.

Kako velike gospodarske vrednosti so Burbankove dosege za vse človeštvo si lahko vsak sam predstavlja. In tisti, ki to ne more, bo dobil nekaj pojma, če sliši, kaj pravi Burbank sam:

»Prav nič težkega ni za kateregakoli posameznika, da vzgoji tako rž, pšenico, ječmen ali oves, da bo na vsakem klasu vzrastlo eno zrno več kot na prejšnji vrsti; ali koruzo, ki bo na vsakem svojem storžu imela po eno zrno več; ali krompir, ki bo rodil po en gomolj več; in naj to popolnoma lahko in dosegljivo možnost do-

seže pri jabolkah, hruškah, češpljah itd., kakšen bo rezultat? Vzajem pet glavnih pridelkov s polj Združenih držav, in glejte, ob takem neznatnem izboljšanju bi samo v Združenih državah povečali svoje pridelke v sledeči meri:

15,000.000	mernikov	pšenice,
5,200.000	»	koruze,
20,000.000	»	ovsa,
1,500.000	»	ječmena,
21,000.000	»	krompirja.

Vse to bi pridelali vsako leto več, ne da bi nam bilo treba potrošiti zato en sam cent in brez vsakega dodatnega dela.

Burbank je izvršil čudeže in dasi ni tako slaven kot tak Napoleon, bo vendar ostal večji dobrotnik človeštva, kot Napoleon.

France Magajna.

Cepite prašiče proti rdečici.

Po naši deželi je gotovo rdečica najbolj nevarna bolezen, ki povzroča največjo škodo pri naših prašičih. Ni vasi, da ne bi v njej vsako leto ne odnesla vsaj eno žival, je pa mnogo vasi, kjer je rdečica uničila lansko leto polovico vseh živali. Ako računamo enega prašiča le na 500 lir, gre celotna škoda, ki jo pretrpe samo naši jugoslovanski kmetje v Italiji, letno gotovo v desetisoče če ne v stotisoče lir.

Zunanji znaki rdečice so: Prašič prestane žreti, ne rije mnogo, — skoro vedno leži, postane top in neobčutljiv, dobi hudo vročino — 41 do 42°, ki traja toliko časa, da žival ozdravi ali pa crkne. Po nogah, na trebuhu, na vratu, se pokažejo rdeče lise, ki so dale boleznini svoje ime. Te rdeče lise postajajo vedno bolj temne, in ako žival vrhu tega težko diha, je to znak, da je smrt živali blizu.

Vzrok rdečice so posebni bacili, ki pridejo s hrano ali na kakšen drug način v prašičje telo. Najlažje se okužijo prašiči na semnjih, ako se spravljajo po poteh, kamor imajo dohod tudi drugi prašiči, bolezen prenašajo razni mešetarji in trgovci, mesarji, pa tudi rezarji, ki niso pri svojem poslu dovolj snažni in lahko prenesejo bacile na svojem orodju, obleki itd. Načinov in poti za prenos boleznini je torej dovolj.

Bacili rdečice so zelo majhna živa bitja, katerih ne moremo opaziti s prostim očesom, temveč le z mikroskopom ali drobnoogledom. Edino bacili so vzrok rdečice in ne različna hrana. Krmite prašiče s čemur koli, ako ne bo na krmi bacila rdečice, prašič ne bo dobil rdečice. Vroča hrana, detelja, zelenjava in druga taka krma, katero nekateri gospodarji krivijo, da je vzrok rdečice, je torej popolnoma nedolžna in vse take trditve spadajo med prazne kvante.

Sredstvo proti rdečici je cepljenje, katero je prvi priporočal l. 1882. francoski učenjak in gotovo največji koristnik človeštva Pasteur. Pasteur je pripravil prvi primerno cepivo za cepljenje proti rdečici in od l. 1882. do danes se je cepljenje proti rdečici prašičev uveljavilo širom celega sveta.

Cepiva proti rdečici ne more dobiti vsak svinjerejec, temveč le živinozdravnik in zato tudi ne more vsak navaden človek prašičev cepiti. Zato tudi ni potrebno iskati cepiva po različnih drogerijah in podobnih trgovinah.

Kedaj moramo cepiti prašiče? Rdečica nastopa navadno le v vročih mesecih, največ od meseca junija do meseca septembra, a more nastopiti tudi v drugih mese-

cih in zato se ne smemo zanašati na to, da je še ne bo.

Uspeh cepljenja zavisi od kakovosti cepiva. Čimboljše je cepivo, tem varnejša je cepljena žival pred rdečico. V splošnem velja izkustvo, da deluje cepivo v prašičji krvi skozi dobo šestih mesecev, to se pravi, da se ni potrebno bati rdečice v dobi šestih mesecev, ki slede dnevu, ko je bil prašič cepljen.

Iz tega bi sledilo, da bi bilo najprimernejše cepiti proti rdečici v mesecu maju, ker bi s tem odstranili nevarnost obolenja na rdečici skozi vse tople mesece, to je od maja do konca oktobra. Ako bi vsi svinjerejci imeli navado cepiti prašiče v maju, bi gotovo rdečica povzročila pri nas zelo malo škode. Napredni svinjerejci cepijo prašiče dvakrat v letu, in sicer meseca aprila in meseca septembra.

Ako bi vsak kmetovalec posebej klical živinozdravnika, da mu cepi prašiče, tedaj bi cepljenje zelo mnogo stalo, postalo bi drago. Da se izognemo nepotrebnim stroškom, je neobhodno potrebno, da se svinjerejci združijo in zahtevajo od županstva, da določi gotov čas, ko naj se prašiči cepijo. Ponekod je v tem oziru že dobro preskrbljeno, ponekod pa ne. Kjer se županstva ne brigajo, tam bi moral vso agitacijo za skupno cepljenje prevzeti en človek, ki bi popisal, koliko prašičev je v bliž-

nji okolici za cepiti ter to sporočil županstvu ali okrajnemu živinozdravniku.

—o—

Kaj pa naredimo, ako nam so svinje obolele na rdečici?

Obolele svinje nimajo nobenega teka in zato tudi ne morejo in nočejo vzeti nobenih zdravil. Ako je le mogoče, usilimo živali olja, grenke ali bljuvalne soli (šalamara), da tako očistimo živali želodec. Ker ima bolna žival hudo vročino, kaže oblivati žival z mrzlo vodo, pokrivati jo z mokrimi cunjami, a poklicati moramo takoj živinozdravnika, da nam obolelo žival cepi. S cepljenjem moremo rešiti večino obolelih živali, a cepljenje se mora izvršiti takoj prvi dan obolenja.

Še na nekaj moramo opozoriti. Napredni svinjerejci imajo navado, in sicer lepo navado, da svinjak vsaj dvakrat na leto pošteno prečistijo, stene pobelijo in tla popolnoma pokrijejo z živim apnom. S takim ravnanjem preženejo oziroma uničijo vse kali bolezni, predvsem vse bacile. Tako prečiščenje svinjaka je nujno potrebno posebno v slučaju, ako je bila v svinjaku kakšna nalezljiva bolezen, recimo rdečica.

Z ozirom na rdečico, kakor tudi na vse druge bolezni pa veljaj načelo, da lazimo čimmanj po tujih hlevih in svinjakih, ker nismo nikdar gotovi, da ne bi mogli prenesti na lastne živali kakšno kal nalezljivih bolezni.

Splošni krč pri domačih živalih.

Rane, ne samo velike ampak tudi prav majhne so lahko smrtnonevarne, ako zaide v nje kužna ali strupena snov, ki povzroči zastrupljenje krvi. Dostikrat so ravno prav majhne ranice, ki nastanejo n. pr. od uboda z umazano iglo, žrebljem i. t. d. prav posebno nevarne in to pa zaradi tega, ker se za nje ne zmenimo, ker jih ne razkužimo ali pa ker je dostikrat težko majhne, pri tem pa globoko v meso segajoče ranice, zadostno razkužiti. Med boleznimi, ki so lahko posledica raznih ran, je pri naših domačih živalih precej pogost in posebno opasen *splošni krč* (tetanus). Ta bolezen tudi pri ljudeh ni redka. Znano je, da je v

svetovni vojski umrlo zelo mnogo ranjenec ravno vsled občnega krča in da so morali naposled vpeljati cepljenje ranjenec s posebnim cepivom, ki je varovalo ranjence pred obolenjem na splošnem krču. Še pred nedolгим časom so oboleli pogosto na tej bolezni otroci, katerim so prebadali z ne zadosti čistimi iglami ušesa, ko so jim stavihi uhane; to delovanje je ponehalo še-le, ko so ukazale oblasti, da naj staviho uhane zlatarji sami s posebnim, poprej razbeljenim orodjem.

Izmed domačih živali obole na splošnem krču največkrat konji, potem govedo, ovce in koze; prašič oboli le redkokedaj. Vzrok

obolenja je vedno okuženje kake rane; pri konjih je posebno nevarno zakovanje, rane na kopitu vsled uboda z žrebljem, črepinjo ali kako drugo stvarjo; splošni krč povzročijo dalje pri konjih in drugih domačih živalih najrazličnejše rane, posebno rane, ki nastanejo pri skopljenju, rezanju živali, vsled poškodb v gobcu in dostikrat tudi, ako se sega pri težkih porodih v žival z ne dovolj čistimi in razkuženimi rokami; za okuženje so posebno nevarni umazani noži, kakršnih se poslužujejo dostikrat rezarji pri skopljenju (kastriranju) živali. Največkrat se pojavi splošen krč, če zaide v rano zemeljska prst, posebno taka z vrtov in njiv ali pa hlevski gnoj. Bolezen se pokaže včasih že nekaj dnij po okuženju rane, včasih pa tudi še le po nekaj tednih in traja različno dolgo. Prve dni obolenja je precej težko spoznati občni krč, kajti v početku bolezni so živali le malo bolj lene, težje stopajo in privzdigujejo nerade noge; kmalu se pa pokažejo jasni znaki krča, ki se loti telesnih mišic. Žival drži ušesa nepremično pokonci, drži vrat stegnjen ali nepremično na stran uklonjen, nosnice se razširijo in se ne gibljejo, rep je vedno privzdignjen in se ne giblje, noge postajajo trde in žival se ne upa prestopiti in stoji z razprtimi nogami, ker se hoji

pasti; naposled se loti krč gobca in vsled tega nastane zaprtje gobca, katerega žival ne more več odpirati, živali so lačne, imajo dober tek pa ne morejo jesti; seveda jim sedaj tudi ni mogoče dajati zdravil in vsako nasilno vlivanje zdravil bi povzročilo takojšino smrt. Ko je bolezen na svojem vrhuncu, se opazi krč skoro na vsakem telesnem delu; žival je v notranjosti zdrava, bi radi jedla, pa ne more; vsak najmanjši šum ali ropot žival zelo razburi, vsled česar se stanje živali še hitreje poslabša, žival naposled pade in pogine čez nekaj ur.

Ozdravljenje je pri splošnem krču prav redko; gotovo je, da jih od obolelih pogine štiri petine. Rešitev je le mogoča, ako se opazi bolezen takoj v začetku, če rano, ki jo najdemo, prav dobro razkužimo in izžgemo in če cepi živinozdravnik takoj v začetku bolezni žival s cepivom proti splošnemu krču. Vsekako je pa najboljšo, če skušamo obvarovati žival pred obolenjem. To pa dosežemo s tem, da ne zanamario nobene rane na živali in da sčistimo vedno vsako tudi najmanjšo ranico, jo dobro razkužimo ter na ta način uničimo vse škodljive snovi, ki so zašle v rano.

Č.

Napravite za prašiče tekališče!

Prosto gibanje v svežem zraku in primerno krmljenje so bistveni pogoji, da ostanejo zdravi, da se utrdijo in da ne podležejo tako lahko raznim boleznim. Najboljše tekališče za prasiče je pašnik. Toda pašnikov za prasiče pri nas le malo ali nič ne poznamo, dasi bi bilo to v veliko korist posebno naši plemenski prasičjereji. Kjer torej ne pridejo prasiči do tega, da bi hodili redno na pašo, moramo skrbeti za primerno tekališče ali prasičje dvorišče. V to spuščajmo prasiče redno vsak dan več ali manj časa poleti in pozimi.

Svinjak je takorekoč šele potem popoln, če je poleg njega tudi tekališče. To bi moral vpoštevati posebno pri zgradbi novih svinjakov. Pa tudi pri starih svinjakih ali v njih bližini se skoraj povsod dobi primeren prostor za napravo tekališča. V ta

namen se da porabiti vsak prostor, kjer rastejo le koprive, plevel, razno ničvredno grmovje ali kjer je kakšno groblje in druga ničvredna stara šara. Ni pa s tem rečeno, da ne bi smeli porabiti v ta namen tudi kakšen boljši in gospodarsko več vreden prostor, ker primerno napravljeno tekališče nam lahko več koristi in se nam bolje obrestuje kakor pa zanemarjen kos travnika ali pa tudi njiva, kjer pridelamo na 100 m² morda 20 kg žita ali 2 q krompirja.

Tla prasičjega tekališča morajo biti kolikor mogoče suha. Na tekališču tudi ne sme zastajati voda (deževnica). Mokrotna neprodorna tla niso zdrava za nobeno žival in tako tudi ne za prasiče.

Tekališče mora biti tudi primerno veliko. Marsikateri prasičerejec ima sicer tekališče, ki pa je tako majhno, da so živali

v njem kakor v kakšnem tesnem hlevu. Vrh tega je pretesno tekališče navadno še umazano. Takšno tekališče nikakor ne odgovarja namenu. Za 10 prasičev mora biti tekališče veliko vsaj 1 ar = 100 m² in vzvišeno, tako da se lahko deževnica takoj odteče. Proti vetru zavarovano tekališče je na vsak način boljše od vsakega drugega. Tudi pred žgočim solncem varujmo prasiče na tekališču. Zato napravimo na tekališču nizko podstrešje in obsadimo ves prostor s senčnatim drevjem, da lahko prasiči gredo tudi v senco, ako jim ni več prijetno na solncu. Tekališča ne smemo nikdar tlakati, da prasiči lahko poljubno rijejo, si iščejo potrebne rudniske snovi in zadostijo tako svojemu naravnemu nagonu. Vsako tekališče mora biti tudi dobro ograjeno. Ograjo napravimo 1¼ m visoko. Najboljša je iz kamenja ali opeke zidana ograja.

Vse prasičje odpadke moramo odstraniti redno vsak dan ali vsaj dva- do trikrat na teden, ker drugače se lahko preveč pomešajo z razrito zemljo in jih je potem težje

skupaj spraviti in odstraniti. Bolj temeljito snaženje in razkuženje tekališča je potrebno takrat, če je bila v istem kakšna okužena žival. Dobro je, da na vsestransko oznaženo in razkuženo tekališče napeljemo svežo zemljo, prej ko začnemo puščati zopet tjakaj zdrave prasiče.

Da se prasiči lahko drgajo na tekališču, zabijmo dovolj debele kole nekoliko posevno do okrog 1 meter globoko v zemljo. Ven iz zemlje ali nad zemljo pustimo kole ¾ metra do 1 meter visoko.

Prasiči so zelo hvaležni, če se lahko večkrat kopljejo. Zato bi ne smelo manjkati nikjer na tekališču kopališče, kjer bi se živali posebno v poletni vročini lahko kopale in hladile. Takšno kopališče lahko napravimo iz betona. Urediti pa moramo vse, tako, da voda, lahko priteka in odteka iz kopališča ter da gredo prasiči lahko noter in ven iz kopališča. Kopališče je treba večkrat osnažiti in skrbeti za svežo in čisto vodo. Če ni na razpolago studenčnice, lahko napeljemo v kopališče tudi deževnico ali strešnico. *Ing. A. Podgornik.*

Bolezni krompirja.

Bolezni, ki napadajo krompir, delimo lahko na dve glavni skupini, to je na bolezni krompirjevih gomoljev in na bolezni listov in stebela.

I. BOLEZNI GOMOLJEV.

Mokra gniloba.

Pri izkopavanju krompirja opazamo pogosto, da je med zdravimi gomolji tudi mnogo gnilih. To se dogaja posebno v težki zemlji, v letih, ko sta pozno poletje in začetek jeseni deževna.

Bakterije, ki povzročajo to gnilobo (jih je več vrst) pridejo z gomolji v hrane, kamor spravljamo krompir. Tu se nadaljuje njih škodljivo delo. Gniloba se širi od krompirja na krompir in če si pravočasno ne pomagamo, uniči nam lahko ves pridelek. Zdrav krompir se spremeni v rumeno, smrdiščo kašo, ki na zraku potemni.

Proti tej bolezni pomagamo si najbolje na ta način, da pustimo krompir, ko ga izkopljemo, na njivi tako dolgo, da se popol-

noma osuši. Tudi ga moramo dobro očistiti od zemlje, ki se ga drži. Prostori, kamor spravljamo krompir, morajo biti suhi in hladni. Največji prijatelj te bolezni je toplota. Kupi krompirja ne smejo biti preveč visoki, prostore moramo večkrat zračiti in vsak ranjen ali pa nagnil krompir takoj odstraniti.

Razen opisane gnilobe se večkrat pojavlja tudi takozvana *suha gniloba* krompirja, navadno v peščeni zemlji. Gomolji znotraj gnijejo, pri tem pa ostanejo suhi in trdi. Ta bolezen ni tako nevarna, kot prva, ker se ne razširja tako hitro. Pomoč proti njej je ista, kot proti prejšnji.

Rujave lise in piškavost krompirja.

Če prerežemo navidez popolnoma zdrav krompir, najdemo včasih ½-1 cm pod kožo rujavkasto liso, ki se vleče kroginkrog krompirja. V jeseni je ta lisa navadno mala in ne škodi užitnosti krompirja. Čim dalje pa je krompir v shrambi, tem večja je ta lisa. Sredina krompirja vedno bolj razpa-

da, dokler ni gomolj na konec popolnoma votel. V napadenem krompirju se naselijo navadno še gnilobne bakterije in tako nam ta bolezen lahko uniči dve tretini krompirja ali pa še več.

Nevarnost te bolezni obstoji glavno v tem, da ne vemo, koliko krompirja je bolnega, ker na zunaj je ves zdrav, zato si moramo preskrbeti drugo, zdravo seme, če hočemo imeti prihodnje leto zdrav krompir.

Rudeče lise na krompirju,

ki se zajedajo vedno bolj globoko v gomolje krompirja (pa tudi repe, korenja, detlje in lucerne), povzročajo gnitje krompirja (*rudeča gniloba*). Ta bolezen napada krompir samo na mokri, težki zemlji, ki je malo zračna.

Grinte na krompirju

niso tako nevarne, kot neprijetne. Večjo škodo nam naredijo samo tedaj, če so zelo razširjene in če segajo globoko proti sredini krompirja.

Proti tej bolezni, ki se navadno pokaže samo na gotovih njivah (mnogokrat na senčnih) priporočajo nekateri trositi na 100 m² njive 3 kg žvepla. Krompir je v žveplani zemlji mnogo bolj zdrav in lepše prezimuje.

Rak na krompirju

je mnogo nevarnejši, kot navadne grinte. Na krompirju se napravijo bradavičasti izrastki, ki polagoma rastejo in s časom spremenijo cel krompir v kup grintave tvarine.

Pri nas ta bolezen ne pride toliko v poštev, pač pa je naredila ogromno škodo v Angliji, v Nemčiji in na Ogrskem.

Sladki krompir

ni bolan, vendar pa za ljudsko hrano manj vreden, ker ima neprijeten okus. Prej se je mislilo, da je sladek krompir namrznjen. To pa ne more biti, ker mnogokrat postane krompir sladek že pri 2-6° C nad ničlo. Krompir, kot sploh vsaka živa tvarina diha, zato se v gomolju vedno spreminja nekaj škroba v sladkor, ki ga porabi krompir pri višji toploti za dihanje (težina krompirja se vsled dihanja manj-

ša). Ko pa začne toplota podati, zmanjša se dihanje krompirja in preostali sladkor se nabira v gomolju.

Tej napaki lahko odpomoremo na ta način, da damo krompir v toplejši prostor, vsled česar se bo iz njega sladkor zopet izgubil — (porabil za dihanje).

Ing. Pegan.

II. BOLEZNI NA LISTIH IN STEBLU.

Plesnoba krompirja.

Plesnobo krompirjevice pozna vsak naš kmetovalec. Nepravilno imenujemo to bolezen tudi peronospora na krompirju, pravilno, znanstveno ime pa je »phytophthora infestans«.

Ta bolezen je uničila lansko leto gotovo vsaj $\frac{1}{3}$ celotnega krompirjevega pridelka v naši deželi, mnogim kmetovalcem pa polovico in več, ker plesnoba krompirjevice je vzrok mokri gnilobi krompirja.

Plesnobo krompirjevice spoznamo po sledečih znakih:

Na listih se pokažejo velike in rujave lise in maroge, ki se potem posuše. V posebno vlažnih poletjih počrni večkrat vsa krompirjevetica. Na spodnji strani listov opazimo okoli navedenih rujavih marog belkast, plesnu podoben obrobek. Ta obrobek se vedno bolj širi in listi se suše. Vsakdo ve, da ne moremo pričakovati velikega pridelka pod grmi, ki nimajo zdrave krompirjevice.

Po stebelu preide bolezen na gomolje. Na površini gomoljev opazimo potem vtisnena mesta različne velikosti in barve. Ako gomolj prerežemo, opazimo, da je meso pod onimi vtisnjenimi mesti rujavkaste barve in zelo mehko.

To bi bili znaki te hude bolezni na krompirju, katere se najlažje ubranimo s tem, da krompirjvico poškopimo z razstoppino modre galice in apna. Škopljenje naj se izvrši trikrat in sicer prvič, ko je krompirjevetica eno ped visoka, drugič, ko se vrši pletev krompirja in tretjič, ko krompir cvete.

V nekaterih državah, ki so z ozirom na kmetijstvo zelo napredne, ni nobenega kmetovalca, ki ne bi škropil svojega krompirja z razstoppino modre galice. Pri nas so oni kmetovalci, ki bi škropili, zelo

redki ali jih sploh ni. Izgleda, da bo v bodoče drugače, ker so že lansko leto nekateri kmetovalci poskušali škropiti in so vsled ugodnih uspehov sklenili, da bodo letos poškopili sploh ves krompir. Dobro in koristno bi bilo, da bi sploh vsi kmetje poškopili vsaj en del s krompirjem posajene njive z 1% raztopnino modre galice, ker le tako se bodo vse plasti naših kmetovalcev prepričale, ali je škropljenje koristno ali ne. Celoten poskus ne bo stal nobenega kmetovalca več kot 10 Lir, kar pa gotovo ni v nikakšni primeri z dobičkom, ki gre v stotake in tisočake.

S škropljenjem z raztopnino modre galice pa ne bomo uničili oziroma onemogočili samo plesnobo krompirjevice, temveč tudi razne druge bolezni, ker modra galica je strup sploh za vse gljivične bolezni.

Ne smemo pa misliti, da smo s škropljenjem samim že uničili in onemogočili vsako nevarnost kakšne bolezni pri našem krompirju. Na vsak način moramo paziti tudi na to, da kopljemo oziroma orjemo krompir le v toplem in suhem vremenu, da ga pustimo nekaj časa na njivi, da se nekoliko osuši, da ga shranimo v suh in zračen prostor in da ga ne držimo v prevelikih kupih. R.

Rujave lise na krompirjevih listih.

V letih, ko je krompir vsled pomanjkanja dežja, velikih vročin, ali iz kakega dru-

gega razloga oslabiljen, pojavljajo se na listih temnorujave, ali pa črne lise, raznih oblik in velikosti. Lise se vedno širijo, dokler ne zasežejo celih listov, ki vsled tega usihajo. Vsled pomanjkanja listov se tudi krompirjevi gomolji dovolj ne razvijejo in ostanejo mali. To bolezen (povzročeno od gljivice *Sporidesmium solani* varians) razločimo od peronospore po tem, da niso pri njej lise na spodnji strani krompirjevih listov obrobline z belo, oziroma sivkasto plesnijo, kot pri peronospori. Pomoč proti tej bolezni je ista, kot proti peronospori krompirja. P.

Zvijanje krompirjevih listov.

V vročih poletnih dneh, ko krompir trpi na pomanjkanju vode opazamo, da se začnejo listi zvijati. Na ta način si rastlina pomaga, da zadrži v sebi več vode. Včasih pa se pojavi to zvijanje listov v večji meri, epidemično. Ne najdemo skoro krompirjevega grma, ki bi ne imel zvijanih listov. Vsi listi se zvijajo na enak način in sicer okrog glavnega nerva v sredi lista, bodisi v obliki cigare, ali pa se polovici lista pokrijeta. Pri tem navadno začnejo listi rumeneti, oziroma rdečeti. Krompirjevo steblo zakrni in gomolji ostanejo mali, tako da je pridelek krompirja mnogo manjši, kot bi bil sicer. Ta bolezen (povzročena od gljivice *Fusarium*) se pojavi navadno več let zaporedoma, vsled česar si moramo preskrbeti zdrav semenski krompir, v slučaju, da se je pri nas razširila. P.

Prednosti hlevskega zelenega krmljenja in prednosti paše.

Kjer so naravne razmere, rodovitna tla in vlažno podnebje, ugodne za raščo trave, je najbolj primerno, če živino poleti pasemo. Vendar pa gospodarske razmere ne dopuščajo povsod, da bi se živina lahko pasla, vsled česar jo moramo tudi poleti krmiti le v hlevu. Na mnogih kmetijah pa je poletno krmljenje tako urejeno, da hodi živina deloma na pašo deloma pa se jo krmi v hlevu. So sicer razne prednosti, ki jih ima hlevsko krmljenje pred pašo. Tako lahko krmimo živino v hlevu bolj enako-

merno. Različna krmila, posebno tovarniški odpadki, se dajo dobro izkoriščati ali uporabljati le pri hlevskem krmljenju. Za vedno prehranjevanje živine v hlevu ne potrebujemo tako obsežnih zemljišč, kakor pa še hočemo goniti živino na pašo. Ako krmimo živino tudi poleti v hlevu, je varna pred raznimi škodljivimi vremenskimi vplivi in pred posebnimi boleznimi, ki bi jo lahko zadele na paši. Gnoj se v hlevu nič ne porazgubi, kar tudi marsikaterga pripravi do tega, da se raje odloči za

hlevsko zeleno krmljenje nego za pasenje živine. Vse te prednosti zelenega krmljenja v hlevu pa niti oddaleč ne odtehtajo onih, ki jih ima paša posebno za mlado, plemenško in mlečno živino.

Z nepretrgano, edinole hlevsko vzrejo goveje živine, da ne govorimo o ostali živini, že od nje prve mladosti dalje imamo le slabe in žalostne izkušnje. Živali, ki jih vzredimo in držimo vedno le v hlevu, zastanejo v razvoju, se omehkužijo, se rade prehladijo in nimajo nikake prave odpornosti proti boleznim, posebno ne proti kužnim boleznim. Za jetiko ali sušico zbolijo najraje in večinoma le živali, ki so vzrejene in bivajo vedno le v hlevu. Zato pa je pred vsem za mlado govedo neobhodno potrebno, da gre čez poletje na pašo. Na dobrem pašniku se mlado govedo lepo razvije, okrepi in utrdi ter ostane zdravo, tudi če mora pozneje, ko doraste, ostati in živeti največ ali vedno v hlevu. Poleg paše ima živina na pašniku najlepšo priliko, da se lahko poljubno in zadostno giblje v svežem in čistem zraku, kakoršnega nima

nikdar še v tako dobro urejenem hlevu. Kost, mišice in pljuča se boljše razvijejo. Mlade živali dobé lepo zraščeno in krepko telo in se utrdijo. O tem se najlažje prepričamo, če primerjamo med seboj na pašniku zrastle in v hlevu vzrejene živali. Pa tudi svetloba, ki jo imajo živali na pašniku v veliki meri na razpolago, doprinaša zelo mnogo k živalskemu zdravju. Živali dobijo v paši zelo primerno sestavljeno krmo, ki vsebuje obilo beljakovinskih snovi in je lahko prebavljiva. Ako živino lahko pasemo, si tudi prilhanimo precej dela in stroškov, ki jih imamo drugače s košnjo, spravljanjem in pokladanjem zelenih krmil. Ker začne paša vsaj v bolj nizkih legah pred in konča za zelenim krmljenjem živine v hlevu, varčimo s pasenjem tudi za zimsko krmljenje določena krmila.

Ker ima pasenje toliko prednosti in neprecenljivih ugodnosti za uspešno živinorejo pred hlevskim zelenim krmljenjem, glejmo, da pride na pašo posebno takšna mlada živina, ki smo jo namenili za plemenško rejo.

Ing. A. Podgornik.

Ob začetku paše.

Kakor s hlevskim zelenim krmljenjem moramo tudi s pasenjem živine previdno in polagoma pričeti. Tudi prehiter prehod od suhega zimskega krmljenja k paši je lahko zelo škodljiv. Pasti pa ne smemo začeti ne prezgodaj in ne prepozno. Začnemo pa lahko, ko je paša (trava) vsaj toliko zrastle, da jo živali lahko mulijo ali prijemajo in trgajo z zobmi. Če smo morda že privadili živino pred začetkom pasenja na hlevsko zeleno krmljenje, potem jo lahko brez skrbi začnemo spuščati ali goniti redno na pašo. Tamkaj pa, kjer živina ni še prav nič privajena na zeleno krmo, jo moramo prvi dan, ko jo izženemo na pašo, zjutraj in zvečer, pri trikratnem krmljenju tudi opoldne prav navadno nakrmiti s senom in

drugimi krmili. To je tudi zategadelj potrebno, ker živina prvi dan bolj teka in skače kakor pa se pase. Drugi, tretji, četrti dan itd. pa že lahko začnemo prav po malem nižati suha krmila. Ta nižamo vsak dan bolj, tako da je po pretoku kakih treh tednov prehod od suhega krmljenja k paši končan.

Ako tako ravnamo ob začetku paše, obvarujemo živino pred nevarnim napenjanjem in drisko in pred drugimi boleznimi, ki jih lahko povzroči mlada paša. Tudi mlečnost krav bo le malo ali nič trpela, pač pa se bo v kratkem času še nekoliko zvišala vsled ugodnega vpliva paše.

Ing. A. P.

Pazite na koruzno seme.

Dejstvo je, da je lansko leto suša uničila dober del koruzne letine, da je bil pridelek zelo pičel, zrnje samo na sebi pa zelo drobno, mnogo drobnejše kot druga leta, ker je zaostalo v razvoju. Zrnje da malo moke in sorazmerno mnogo otrobi.

Ako sejemo slabo seme, je posledica tega slaba rastlina. Ne moramo pričakovati, da nam bo slabo seme dalo dobro letino, ker v tem oziru pač velja naš pregovor: Kakoršna setev, taka žetev.

Zakaj?

Vzemimo zrno koruze. Zrno ima klico nove rastline, okoli klice pa je škrob in druge snovi. Škrob in ostale snovi (beljakovine, tolšče itd.) imajo namen nuditi prvo hrano mladi rastlinici, ki raste iz klice, ako položimo zrno v zemljo ali ustvarimo drugače primerne predpogoje. Mlada rastlinica, ki raste iz klice nima še nikakšne možnosti črpati hrano iz zemlje in zato ji pride prav hrana, ki jo nudi zrno.

Ako je zrno slabo razvito, ako vsebuje malo škroba, malo beljakovin, tolšče, itd. je zaloga prve hrane za mlado rastlinico majhna in mlada rastlinica se bo mogla ob zalogi hrane v zrnu le malo razviti. Ko bo že vsa zaloga semenske hrane izčrpana, bo mlada rastlinica še vedno zelo slaba in bo le težko črpala hrano iz zemlje.

Popolnoma drugača se godi rastlinici, ki dobi v semenu, iz katerega je vzklila, dovoljno hrano za ono dobo, ko se koreninice mlade rastlinice razvijajo in usposablajo črpati hrano iz zemlje. Take rastlinice so močne, koreninice se ugodno

razvijajo in ko je hrana v semenu izčrpana, so popolnoma sposobne za sprejemanje nadaljne hrane iz zemlje. Rastlinice, vzklile iz dobrega, s hrano dovoljno založenega semena, ne zastanejo v razvoju, dočim one iz slabega zastanejo.

Nikjer se ne opazi posledica dobrega, močnega semena tako, kot ravno pri koruzi. Koliko mladih rastlinic najdemo, ki so lepo razvite, imajo temno zeleno barvo, hitro rastejo, med njimi so pa druge, ki so slabotne in tanke, imajo blede barvo in se nekam ne morejo razvijati. Te slabe rastlinice so navadno posledica slabega semena.

Odber semena je sploh zelo važen in kako se odbira seme pri koruzi, smo že večkrat pisali. Rekli smo, da je ono koruzno zrnje najenakomernejše razvito, ki se nahaja v sredini klasa — storža, kateri ima zrnje v ravnih vrstah in kateri ima spodaj in zgoraj približno enak objem. Letos pa ni samo odber koruznega semena važen, temveč je ponekod celo sprememba semena nujno potrebna. Nujno potrebna je zamenjava semena povsod tam, kjer je suša koruzo stitnila in ni koruza mogla zrnja popolnoma razviti. Ni dovolj, da seme samo dozori, temveč potrebno je, da je seme pravilno in popolnoma razvito.

Vsem, ki sejejo koruzo, svetujemo, naj letos pazijo, kaj sejejo in ako nima njihova koruza znakov, da je popolnoma razvita, naj raje seme zamenjajo, če le mogoče seveda pri poznanem kmetovalcu, ki pa ni smel imeti samo boljše koruzo, kot sosedje, temveč ki je imel koruzo tako ali boljše, kot je v navadnih letinah. R.

O grozdni plesni in žveplanju trt.

Peronospora in Oidijum so dve hudi boleznici naše trte. Prvi pravijo pri nas strupena rosa, drugi pa grozdna ali trsna plesen. Obe boleznici se pri nas vsako leto redno pojavijo. Prva je bolezen, ki se pokaže močnejše v vlažnih, druga pa v bolj suhih in vročih letih. Obe delati veliko škodo tako na grozdju, kakor na listih, vendar pa napada oidijum rajši grozdje, kakor listje in mladje.

Grozdna plesen se imenuje v prirodoslovju Oidium Tuckeri. To ime nosi po nekemu angleškemu vrtnarju Tuckerju, ki je to bolezen v svojem vrtu prvič opazil. To je bilo leta 1847 in tri leta nato so opazili to bolezen že po celi Evropi.

Proti peronospori pomaga škropljenje z modro galico, proti oidijumu pa prašenje z žveplom. Oidijuma toraj ne zatremo z modro galico, peronosporę pa ne z žve-

plom. Zato je zelo važno, da zna vsak vinogradnik razlikovati te dve boleznici eno od druge. Oidium se razločuje od peronospore po tem, da ne napada, kakor peronospora, liste samo od spodaj, ampak tudi od zgoraj. Pepelnato siva prevlaka oidijuma se da s prstom obrisati, dočim se prevlaka od peronospore ne da obrisati. Oidium, ki je pravzaprav plesen, ima duh po plesnobi in gobah. Če oidijum napade še drobne jagode, te počrnijo, se ne razvijajo več in pozneje počijo, da se pokaže seme (pelke), dočim od peronospore napadene jagode porjavijo in se stisnejo, da izgledajo kakor zaprt mošniček. Oidium namreč ne seže s svojimi srkajočimi organi v sredino jagode, ampak samo v njeno lupino. Ta vsled tega oboli in se ne more več širiti. Sredina jagode je pa še zdrava in še raste. Zato take jagode pokajo. Če napade oidijum grozdje šele tedaj, ko so jagode že debele, škoda ni tako velika, kakor če jih napade zgodaj, ko so še drobne. Vendar pa tudi v tem času mnogo škodi, ker pospešuje gnilobo grozdja. Iz obolelega in pa tudi kasno žveplanega grozdja je pa tudi vino mnogo slabši in kaj rado zadobi duh po plesnobi in žveplu. Na listju oidijum ne dela take škode, kakor peronospora; vendar je tudi ta škoda občutna, ker močno obolelo listje se posuši in odpade.

Kakor omenjeno, proti oidijumu pomaga prašenje z žveplom. To prašenje je pri nas izvršiti po potrebi 3-4 krat na leto. In sicer: prvič, ko poganjki dosežejo ped dol-

žine, drugič, tik pred cvetenjem, tretjič po cvetenju, četrtič pa v zadnji polovici julija. Sicer se sme žveplati tudi za časa cvetenja, ker to trti prav nič ne škodi.

Žveplati je ob tihem, lepem in solnčnem vremenu in sicer takoj potem, ko se jutranja rosa posuši. Žvepla naj se tako, da se trta komaj vidno z žveplom opraiši. Potrosenje žvepla na debelo je zelo škodljivo, ker žveplo potem ožge trto. Tudi je tako ravnanje zelo negospodarsko, ker se s takim žveplanjem trati drago žveplo.

Za žveplanje trt imamo razne priprave. Najboljši so nahrbtni žveplavniki, ki so opremljeni s spravo za drobljenje žvepla predno stopi isto v razpihalno cev. Če meh nima priprave za drobljenje žvepla, izpihuje tudi kar cele kroglice žvepla, ki padejo potem na tla. S tem gre mnogo žvepla v kvar in tudi prašenje žvepla je zelo neenakomerno: časih preveč, časih premalo. Dobijo se tudi navadni ročni mehovi, ki imajo to prepotrebno spravo. Take mehove prodaja tukajšna tvrdka »Vinoagraria« in stanejo 45 lir eden.

Konečno omenjam, da sem čul že od več vinogradnikov, da bodo žveplanje letos opustili, češ da je vino prepoceni in da se to delo ne izplača. To je zelo napačno, ker bi bilo v tem slučaju pametneše, da taki posestniki vinogradništvo popolnoma opustijo. Iz bolnega grozdja ni mogoče napraviti dobrega vina in kdor ne bo imel dobrega vina, ga tudi prodati ne bo mogel.

Just Ušaj.

O dveh zgodnih škodljivcih vinske trte.

Ta dva škodljivca sta brazdati rilčkar, ponekod železnikar, tudi trsni rilčkar imenovan in vsem poznani trtjon. Prvi je bolj zgoden, drugi se pa pokaže kmalu za njim.

Oba škodljivca sta hrošča in ker imata rilček, jih v prirodoslovju štejemo k rilčkarjem. Hrošči te vrste imajo to lastnost, da se, ko začutijo svojega sovražnika, napravijo mrtve in se spustijo na tla. To dejstvo tudi upoštevamo, ko jih zatiramo.

Trtjon je zelo majhen hrošček; meri komaj $\frac{1}{2}$ cm. Barve je različne in sicer so nekateri trtjoni kovinasto zeleni, drugi pa

plavi, kakor jeklo. Brazdati rilčkar je pa 1 cm dolg, črn in kakor od zemlje umazan. Krila so brazdata in zato ga tudi imenujemo brazdati rilčkar.

Oba potuhnjenca sta velika škodljivca v naših vinogradih, vendar je škoda, ki jo povzroči brazdati rilčkar večje, kakor škoda, ki jo napravi trtjon. Zadnji vije poznane »cigare« iz listov, gloda mlado listje in pri tem dela luknjice v nje; prvi pa izjeda popje, da ostane gluho. Pozneje se seveda zadovolji tudi z listjem, ki ga začne glodati od roba, S tem pa nisem še navedel

vso škodo, ki jo ta hrošč dela, ker tudi njegove ličinke niso nič boljše od njega samega. Te se hranijo v zemlji z objedanjem trtnih korenin. Močno od teh ličink napadene trte izgledajo, kakor da bi trpele na trtni uši. Ta hrošč tiči po dnevi skrit v zemlji in žre le ponoči. Zato jih je po dnevu malo videti.

Pokončevanje teh dveh škodljivcev je najuspešnejše s pobiranjem hroščev, oziroma tudi pri trtjonu s pobiranjem takozvanih »cigar«. V teh zavitkih, ki jih samica napravi na ta način, da zvije list, katerega pecelj je prej s svojim rilčkom vbodla in stem povzročila njegovo ovenenje. V sredino tega zavitka položi navadno 4-6 jajček. Iz teh jajček se zvalijo ličinke, ki se zarijejo v zemljo. V juliju, ali avgustu se

spremeni ličinka v hrošča, ki zleze na trto in se tu živi z objedanjem listov. V tem času ne dela zavitkov, ampak se poda kmalu v zemljo, kjer prezimi.

Pobiranje hroščev se mora vršiti zgodaj zjutraj, ker trtjon podnevu leta, brazdati rilčkar, ki pa ne more leteti, tiči po dnevu — kakor rečeno v zemlji. Pri pobiranju hroščev je podložiti pod trto plahto in trto močno stresti, da popadajo hrošči na plahto. Poleg enega ali drugega teh hroščev, bomo tudi otrsli majskega hrošča, ali kebra, ki dela na trti tudi škodo. Pri pobiranju »cigar« pa ne smemo nabrane zavitke samo zmečkati, ali pa še celo samo zakopati v zemljo, ampak jih moramo sežgati. Ta dela najlažje opravljajo šolski otroci.

Just Ušaj.

Bolezni na breskvah.

Breskova plesen.

Breskovo plesen povzroča gljivica, ki ima znanstveno ime *sphaerotheca pannosa* in ki začne navadno razsajati meseca junija in julija. Navadno so od plesni napadeni vršički mladih vejic. Ako plesni ne onemogočimo, nam zamore ta bolezen popolnoma uničiti vsak pridelek in zaustaviti rast.

Edino sredstvo proti plesni je žveplo, ki pa ne ozdravi bolnih listov in vršičkov, temveč le plesen onemogoči. Zato moramo žveplati zgodaj, vsaj tedaj, ko smo opazili prvo sled bolezni. Pozno žveplanje ne pomaga, ravnotako ne, kot pri grozdju. Tu pri nas bi morali žveplati vsaj koncem maja in uporabljati za žveplanje le najfinejše, najbolj drobno zmlato žveplo.

Chlorose — bledica

je bolezen, ki nam zamore prizadejati ogromno škodo, posebno ko odpovedo proti njej vsa navadna sredstva. K sreči ta bolezen pri nas toliko ne razsaja in jo najdemo le tu pa tam v dolinskih, ravnih legah in pri zanemarjenih rastlinah, ki rastejo v neprimerni zemlji. Razlikujemo pa dve vrsti bledice, in sicer začasno, ki kmalu mine, in stalno ali kronično.

Začasna bledica nastopi koncem pomladi in pri začetku poletja, ter zaustavi za kra-

tek čas razvoj rastline, potem pa zgine. Ta vrsta bledice napada predvsem le mlado drevje, pri starih se popolnoma izgubi. Nekateri mislijo, da je vzrok tej bolezni prehitro razvoj mladih rastlin, podobno kot opazujemo pri hitro se razvijajočih otrocih, da so blede, malokrvni in slabotni. Mlada drevesca v bledico lahko naletimo sredi najzdravejšega breskovega nasada. Škropljenje z raztopnino železne — zelene — galice ali raztrešenje iste pod drevesci — delo, ki naj se vrši le v zimi — navadno pomaga, a ne vedno.

Stalna ali kronična bledica je mnogo bolj nevarna, ker povzroči smrt drevesca, a je k sreči zelo redka. Nastopa predvsem tam, kjer se vsajajo mlada drevesca brez globokega obdelovanja zemlje in na taka mesta, kjer so že stala druga breskova drevesa.

Sredstvo, ki onemogočuje bledico, a ne leči, je železna galica, katero raztrešemo v zimskem času okoli drevesca, ali še bolje, da z 8—9% raztopnino železne galice pomazemo vsa debela in debelejša veje, za kar rabimo navaden čopič.

—o—

Je sicer še več drugih, različnih živalskih in rastlinskih škodljivcev, ki uničujejo breskove nasade, drevesca in plodove. Ker pa se proti tem itak nihče ne bori, jih pre-

idemo, posebno ker bodo breskovi nasadi prinašali lep dohodek, če bomo uničevali zgoraj omenjeni dve bolezni in one, ki smo jih obdelali v marčevi številki »Gospodarskega lista« na strani 53 in 54.

Kdor misli napraviti nasad breskovih dreves, naj že pri začetku — predno ga je uredil in zasadil — misli na borbo proti raznim škodljivcem, ravnotako kot misli vsak vinogradnik na žveplanje in škropljenje trt, predno zasadi sploh eno trto.

Zadružna pravila.

Razmere v naši deželi so se zelo spremenile in modri ljudje se dejanskim razmeram skušajo prilagoditi. Tudi naše zadruge morajo to storiti, ako si hočejo prihraniti nepotrebnih težkoč. 30 let zadružništva nas je pa tudi marsikaj naučilo in danes vidimo, da je marsikaj pomanjkljivega, kar bi brez posebnih težkoč mogli popraviti.

Podlaga vsaki zadrugi je zadružna pogodba, to so pravila. Pri nas imajo skoro vse zadruge strahovito dolga pravila, v katerih je zapopaden cel zakon in še mnogo več in, morda sodimo preostro, mnogo, mnogo nepotrebnege. Pri mnogih zadrugah so nastali prepiri ravno radi prekomplikiranih pravil. Že davno smo imeli namen pisati o tej stvari, pa smo vedno odlašali, ker smo upali, da vlada izda nov zakon. Na podlagi tega zakona bi dali našim zadrugarjem točna navodila za bodočnost. Ali novega zadružnega zakona žal noče biti in zato smo se odločili, da v stvari spregovorimo.

Želimo v prvi vrsti, da bi bila *pravila* v kolikor mogoče *kratka*. Zakaj? Po sedanjem zakonu se morajo pravila sodniji predložiti. Zakon navaja *13 točk*, ki jih morajo pravila vsebovati. Čemu bi sodniji več prijavili, kot je nujno potrebno? Če imamo 45 do 76 paragrafov v pravilih se marsikaj pokaže potreba po spremembi. Vsako tako spremembo je pa treba sodniji javiti. Vsaka taka vloga pa stane samo na kolkih 24.— L, potem je treba še posebej plačati objavo o uradnem listu i. t. d. Ali ni boljše, da si to prihranimo? Sodniji prijavimo torej le, kar je neobhodno potreb-

Ako je tako enostavno umevno, da se moramo boriti proti peronospori in oidiju na trti, zakaj ne bi smatrali za enako potrebno tudi pobijanje in onemogočenje škodljivcev pri breskvah in tudi drugem sadnem drevju, posebno ko rabimo v splošnem ista sredstva tu in tam. Zavedajmo se, da bomo imeli od sadnega drevja le tedaj mnogo, mnogo koristi, ako bomo onemogočali vse škodljivce in izvršili vsa dela, ki jih sadno drevje potrebuje.

no. Če se pa izkaže potreba, občni zbor lahko vsaki čas vpelje obširnejši »pravilnik«, ki je za člane obvezen, ne da bi ga bilo treba sodniji prijaviti.

Po večini bodo naše zadruge potrebovale *prestavo pravil*. To stane mnogo truda, časa in denar, ako so pravila dolga.

Spodaj ponatisnemo nov vzorec pravil, ki so jih že nekatere naše živinorejske in mlekarske zadruge sprejele. Opozarjamo na *namen*, v katerem je vse zapopadeno, kar utegne potrebovati zadruga v naših kmetijskih razmerah.

Isti vzorec se da uporabiti tudi pri konsumnih zadrugah. Če se bavijo samo s konsumnih poslovanjem, se nadomesti II. točka, kakor v opombi.

Pravila.

I. *Tvrdba in sedež.*

Tvrdba se imenuje
vpisana zadruga z omejenim jamstvom.
Svoj sedež ima

II. *Namen.*

Zadruga ima namen družiti kmete v (na) po načelih vzajemnosti v izboljšanje njihovega gospodarskega stanja.

1.) a) V prvi vrsti bo pospeševala živinorejo z vsemi sredstvi, z nakupovanjem in rejo plemenske živine, urejevanjem skupnih pešnikov, nadzorovanjem živine svojih članov.

b) Urejevala bo vnovčevanje živine in njenih proizvodov. Ustanoviti si more v ta namen klavnico, mesnico in mlekarno.

2. Posvečevala bo svojo pozornost vsem panogam kmetijstva in organizirala

a) nakup gnojil, semen, krmil, strojev in drugih kmetijskih potrebščin.

b) prodajo pridelkov.

3.) Kupovala in prodajala bo tudi konsumno blago.

4.) Pospeshevala bo pouk v vseh kmetijskih strokah.

(*Za konsumne zadruge:* Zadruga ima namen pospeševati gospodarstvo svojih članov stem, da zanje nakupuje konsumno blago in skuša po potrebi posredovati pri oddaji njihovih pridelkov in izdelkov. V podkrepitev zadruginega gospodarstva sme trgovati tudi z nečlani.)

III. Doba.

Poslovna doba je nedoločena.

IV. Članstvo.

Nove člane sprejema načelstvo. Član postane kdor plača vsaj en delež in podpiše pravilno pristopnico.

Članstvo preneha s smrtjo člana in z redno odpovedjo, ki se mora prijaviti pisмено 3 mesece pred koncem poslovnega leta.

V. Deleži.

Zadružni delež znaša lir. Obreštuje se po sklepih občnih zborov, a največ po 5%.

VI. Računski zaključek, zguba in dobiček.

Računski sklepi se sestavljajo po določbah trgovskega zakonika in se morajo predložiti občnemu zboru najkasneje do konca (maja ali junija) vsakega leta. 50% dobička se po sklepih občnih zborov sme uporabiti v razširjanje zadružnih naprav in izplačevanje obresti deležev, ostanek se steka v rezervni sklad, ki služi v kritje morebitnih zgub.

VII. Načelstvo in nadzorstvo.

Načelstvo se voli na občnem zboru za tri leta; obstoji iz predsednika in 6 odbor-

nikov. Njih legitimacija je zapisnik občnega zbora. Ako je kak član načelstva trajno zadržan, imenuje mu načelstvo do prihodnjega občnega zbora namestnika.

Načelstvo podpisuje za zadrugo na ta način, da se pod zadružno tvrdko podpišeta dva člana načelstva.

Nadzorstvo se voli na občnem zboru za dobo enega leta; obstoji iz predsednika in 4 odbornikov. Ako je kak član nadzorstva trajno zadržan, mu imenuje nadzorstvo namestnika.

VIII. Občni zbor.

Občni zbor se skliče potom običajnega razglasa pred cerkvijo in sicer 8 dni poprej z napovedjo dnevnega reda. Občnemu zboru so pridržane sledeče zadeve: Volitev načelstva in nadzorstva, potrjenje računskih sklepov, prememba pravil, določitev nagrad načelstvu, razpust zadruge.

Ako pri občnem zboru ni navzoč deseti del zadružnikov, ni sklepčen in se vrši čez pol ure na istem mestu in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki je pri vsakem številu navzočih sklepčen.

IX. Glasovanje.

Vsak član ima en glas. Glasovanje se vrši po vzkliku, če občni zbor drugače ne odloči.

X. Sprememba pravil. Razdružba.

Za sklepanje o spremembi pravil in razdružbi zadruge je potrebna navzvičnost najmanj $\frac{2}{3}$ članov in večina $\frac{2}{3}$ pri glasovanju.

XI. Razglasila.

Sklepi načelstva ali nadzorstva in druga naznanila se javljajo članom potom pri bitja razglasil v zadružnih prostorih.

XII. Jamstvo.

Vsak član jamči z zneskom vplačanih deležev za obveznosti zadruge.

Za registracijo te zadružne pogodbe bodo poskrbeli:

Zadružništvo v Rusiji.

Če govorimo o Rusiji, imamo navadno pred očmi boljševike in komunizem. V Rusiji predstavljajo boljševiki vladu, komunizem pa — nič. To, na čemur sloni življenje ruskega naroda, ruske države in

boljševikov in v čemur tiči razvoj in preporod Rusije, to je — zadružništvo.

25 let je preteklo, odkar je bila v Moskvi ustanovljena centralna zveza vsega ruskega in sibirskega zadružništva. Ta zveza

se imenuje kratko Centrosojuz. Ob priliki svoje 25 letnice je izdal Centrosojuz poročilo, iz katerega smo vzeli naslednje posnetke, na kar opozarjamo tudi vse one, ki se zanimajo za razmere v Rusiji.

V splošnem mislijo naši ljudje, da je ruska — posebno boljševiška — revolucija prevrgla vse, kar je obstajalo že pod caristično vlado. Gotovo so boljševiki mnogo razrušili, mnogo spremenili, združništvu pa so posvetili vso svojo pozornost in združništvo je danes ona sila, ki predstavlja moč ruskega gospodarstva.

Prve zadruge so bile ustanovljene kot posledica velikanskega oderuštva malo-mestnih trgovcev. Kakšno je bilo to oderuštvo, vedo oni naši ljudje iz lastne prakse, ki so bili v Galiciji, Bukovini ali celo v Rusiji. Rusko oderuštvo je prišlo v pregovor.

L. 1865. je bila ustanovljena prva zadru-ga, pred tem letom so potovale vse prošnje za dovoljenje ustanovljenja zadruge v koš in v splošnem je caristična vlada gledala na združništvo z velikansko sumnjo, češ da se zbirajo v njih prevratni elementi.

V prvem desetletju, to je od l. 1865—1875 se je združništvo hitro širilo a v letu 1875 je nastopil zastoj, to pa vsled raznih potežkoč od strani oblasti. Od leta 1875. do l. 1891. je vlada odobrila pravila samo 186 zadrugam, ali letno 11. V tej dobi so se skušale zadruge združiti v zveze, a ves njihov napor je bil zastonj.

L. 1891. je vladala v Rusiji velikanska lakota in tedaj so se siromašne plasti trumoma obračale na zadruge za pomoč. Združnistvo je čutilo moč v širših plasteh naroda in vlada se je morala udati pritisku, da je postala bolj liberalna in je od leta 1891. do 1900. potrdila pravila 517 zadrugam.

L. 1898. je vlada dovolila Centrosojuzu, da združi okoli sebe vse zadruge moskovske gubernije. Združenmu naporu vsega združništva se pa je posrečilo prisiliti vlado, da je ustanavljanje novih zadrug gladko dovolila in od l. 1900. do začetka svetovne vojne se je združništvo razvijalo brez velikih potežkoč.

L. 1905. je doseglo število zadrug 5801. To število je narastlo do in v letu 1914 na 30.842. Združništvo se je tako naglo

širilo predvsem vsled delovanja združnih zvez, kar je omogočilo posameznim zadrugam, da so koncentrirale svoje delovanje in s tem dosegle boljše pogoje za kupovanje potrebščin in prodajanje pridelkov lastnega članstva.

Začetek svetovne vojne je povzročil preokret v zgodovini ruskega združništva. Da bi caristična vlada dobila popolno podporo za vodstvo vojne, je začela naravnost podpirati združništvo, ki se je začelo zelo hitro širiti. L. 1917. je že bilo 46.149 zadrug. Samo konsumne zadruge so šteje nad 20 milj. hišnih gospodarjev, ki so predstavljali okoli 100 milj. duš.

Vlada je poverila zadrugam nalogo prehranjevanja vojske in notranjosti države. Uspehi, ki jih je združništvo v tem oziru doseglo, so želi splošno priznanje. Ko je padla caristična vlada, je poverila Keren-skijeva vlada sploh vso prehrano le združnim organizacijam. Odločno moremo trditi, da bi bil danes v Rusiji še vedno velikanski kaos, ako ne bi bilo močne združne organizacije, ki je omogočila, da se je ruski narod izvlekel iz bede, ki je nastopila kot posledica revolucije.

Sedanje stanje.

Glasom združne statistike obstoji združništvo v Rusiji iz:

konsumnih zadrug	23.852
kmetijskih zadrug	37.636
industrijskih zadrug	18.461
	79.949

Vsaka teh zadrug ima po eno ali dve prodajališči, vodi podružnice, tvornice itd. in ako upoštevamo vsa ta podjetja, moremo reči, da je v Rusiji najmanj 100.000 združnih središč za oddajanje potrebščin, zbiranje žetve, združnih tvornic in takoimenovanih artelov. (»Arteli« so združne delavnice za pripravljanje industrijskih izdelkov — mizarstvo, čevljarstvo, itd.)

V zgornjem številu 100.000 niso vključene različne kreditne in bančne zadruge, niti ni upoštevano netrgovsko delovanje »Centrosojuz«, ki se vrši v šolah, knjižnicah, preizkuševališčih, muzejih in razstavah, dramatskih in glasbenih šolah,

bolnicah, lekarnah, sanatorjih in prenočiščih, sirotišnicah, tiskarnah itd.

Blagovni promet ruskega zdruštva je dosegel v odstotkih celotnega blagovnega prometa:

Leta 1914	7%
Leta 1915	15%
Leta 1916	32%
Leta 1917	46%
Leta 1918	40%
Leta 1921	40%

Danes je v Rusiji trgovina mogoča skoraj izključno le potom zdruštva, ki je tudi otvorilo svoje agencije v večjih svetovnih mestih. Zdruštvo najlažje zbere surovine široke ruske zemlje in jih proda v inozemstvo, kjer kupi razne potrebščine, ki jih Rusija nima doma, in zdruštvo

tudi najlažje pravilno razdeli te potrebščine poton svojih malih združenj.

Zdruštvo v Rusiji gotovo ni še na višku svojega razvoja, posebno s strokovne strani, a ako bo vlada zdruštvo podpirala, ali vsaj ne ovirala, smo lahko prepričani, da bo iz Rusije nastala zdrava kmetijska združna država, čemur se mora vsak kmet in vsak združnik edino veseliti. Kot je rusko zdruštvo rešilo ruski narod iz bede v hudih časih vojne in revolucije, tako smo lahko prepričani, da bo zdruštvo obnovilo in prerodilo Rusijo.

Pri združenju in pri kmetu so se ustavile vse teorije Trockega in Lenina, ki so tudi uvideli, da je združenje in kmet porok — Nove Rusije.

Prosto po »Hrvatskem Zadrugarju«.

Vodstva združenj, pazite!

V praksi vidim, da se na splošno dogajajo pri vodstvu naših združnih organizacij slične nepravilnosti, ki imajo večje ali manjše posledice, zato sem se namenil voditelje denarnih in drugih združenj opozoriti na to tako, da se poslovanje vedno bolj spopolni in da se zadosti zadr. zakonu 9.-4-1873 in novim naredbam.

Predvsem mora načelstvo združenja skrbeti, da ima vse ustanovne listine v redu. Te so: 1) Izvirnik združnih pravil, 2) sklep o vpisu združenja v združni register, 3) zapisnik ustanovnega občnega zbora, 4) odlok o priznanju ital. značaja združenja in 5) vse sklepe, ki se tičejo spremembe pravil in vpisa novoizvoljenih, oziroma izbriša izstopivših članov načelstva.

Vse te listine mora hraniti vodstvo v posebnem ovoju z napisom »Vажne ustanovne listine«. Najbolje je, da jih hrani v tresorju blagajne, če jo združenje ima.

Pod 4. točko označeno listino t. j. odlok o priznanju ital. značaja združenja, morajo imeti le one, ki so bile ustanovljene pod prejšnjo vlado. V slučaju, da obstoji, še kaka združenja, ki je bila ustanovljena in vpisana v združni register pod prej-

šnjim režimom in nima tozadavnega odloka o priznanju ital. značaja, naj se obrne takoj za točna pojasnila in dosego takega odloka na Združno zvezo v Gorici.

V slučaju, da je kaka združenja za časa vojne izgubila odlok o vpisu združenja v združni register, naj si preskrbi takoj pri pristojnem kr. civil. in kazenskem sodišču (kjer se nahaja združni register) tak odlok v poverjenem prepisu. Istotako v slučaju, da je zgubila združenja izvirnik pravil, naj pusti potrditi en izvod pravil pri pristojnem kr. civil. in kazenskem sodišču.

Zapisnika o ustanovnem občnem zboru, združenja ne more preskrbeti novega, v slučaju, če je istega izgubila.

Večkrat se je dogodilo, da so razna oblastva zahtevala predložitev odloka o vpisu ali izvirnik pravil in da so združenja te listine izročile v izvirniku. Opozarjam upravnike oziroma načelstva združenja, da ne izroče oblastem izvirnikov ustanovnih listin, ampak vedno le v legaliziranih izvodih. To naj si načelniki združenj dobro zapomnijo.

rev. Fegic,

Čebelarstvo.

Shranjevanje satovja v medišču, A. Ž. panja.

Že več let se vije debata glede shranjevanja satovja čez zimo. Prepričan sem, da močno žvepljanje satovja v omarah škoduje čebelni zalegi, če se prej dobro ne prezračijo. Tudi čebele se ga nekam izogibajo dokler ne izgubi duha po žveplu. Poskusil sem že preteklo zimo ohraniti ga v medišču, in sicer v malem; dasi imam na razpolago nalašč zato narejene omare. Reči moram, da se mi je poskus obnesel nad vse pričakovanje dobro; letos vse satovlje shranujem v panjih.

Napravim pa tako le: Ko med iztočim, dan satovje čebelam v medišču, da ga obližejo (posuše). Ko pritisne hladno vreme in nastopi zimski počitek, se čebele same pomaknejo v plodišče. Če so pa vzimljene v medišču, kar gor ostanejo. Jaz namreč prezimujem spodnjo vrsto panjev v medišču. Spomladi, ko začnem spekulativno krmiliti nalijem krme v prazen sat, te ga položim ali nad čebele ali pa pod nje t. j. na kraj, kjer sem v panju krmil čez zimo satovje. Čebele se razlezejo in poiščejo krmo ter tako preženejo morebitne veše, ali istrigajo črve. Tako — sem kljub toploti — obvaroval satovje veš popolnoma.

Jos. Božič, čebelar.

Huban detelja.

Za napredek v čebelarstvu ni zadosti, da se sestavlja nove vrste panjev, kjer se upa na boljši donos medu, ampak treba je tudi iskati novih virov, v naravi to je zadostne paše, kajti če narava odpove, tudi v najboljšem panju ni medu.

Poskušali so že različne rastline, bodisi da bi bile same za pašo čebelam, ali da bi bile ob enem tudi za krmo živini. Do sedaj se ni nobena povoljno obnesla, da bi služila obojemu namenu. Če se jo je pustilo odcvetiti, da je ustregla čebelam, je pa tako oblesenela, da je ni potem hotela živina jesti. V novejšem času je svet zvedel zopet za neko deteljo z imenom »Huban«, ki ba-

je jako med. Vzgojili so jo v Ameriki. Najbližje sorodnike te detelje je opazati tudi pri nas, po pustih grobljah ali suhih bregovih. Lansko leto sem opazoval take porastke na graščinskem svetu v Ložah. Ta lesnata detelja dela izrastke tudi do metra dolge z mnogimi cveti.

Čebele jo obletujejo cel dan. To deteljo so Amerikanci zboljšali ter jo sedaj ponujajo na prodaj. Jaz ne vem če bode vse res, kar o nji pripovedujejo. Vsekako jo bo treba poskušati, če le jo žival ne bodo preveč metala kot oblesenelo. V listu »Apicoltura italiana« v L. 1922 v novemberski številki pripovedujejo, da so jo že dobili v Italijo za poskušnjo od Root-a iz Amerike; ni pa povedano, kako se je tu obnesla. Vsekako bomo morali poskusiti sejati jo tudi pri nas.

Jos. Božič, čebelar.

Čebelarska dela v maju.

Smelo rečemo, da je za čebelarje najvažnejši mesec maj. Mesec maj je namreč mesec rojev in po večini mesec glavne paše za med. Čebelar si mora napraviti načrt, ali hoče čebelariti na roje, ali na med, ali na gojenje matič, ali na vosek. Umni čebelar bo iz vsake teh panog nekaj izbral. Za roje naj si izbere najboljše plemenjake, z dobro plodovito matico in z medenim ljudstvom. Tudi na Žnideršičevih panjih se lahko čebelari samo na roje. Pri tem se vporabi le plodišče, medišče se pusti za sedaj nezasedeno.

Dr. Kraner pravi, da roje čebele vsled tega, ker se njena družina dobro ne počuti. To pa prihaja iz treh vzrokov:

1. Ker ne more matica več zadostiti na gonu, da bi odlagala zalego. Toraj če je panj že poln zalege.

2. Če je v šatovju preveč obnožene.

3. Če je v panju preveč čebelne družine in vsled tega tesnoba v njem (gl. Apic. 1921 št. 5 str. 144).

Če čebelar en ali drugi teh pojavov ugotovi, naj se pripravi na roj.

Iz rečenega je razvidno, da dobimo lažje naravne roje iz manj prostornih panjev n. pr. kranjičev, a tudi Žnideršičevi panji se

dajo, kakor smo prej omenili, temu prilagoditi. Pri tem se porabi le plodišče in ne medišče.

Predno čebelna družina roji, napravi trojno stopnjo razvoja. V prvi stopnji razvoja leže matica le zalego za navadne delavke. V drugi stopnji izdelujejo čebele trotovske celice in matica leže vanje trotovo zalego. V zadnji stopnji razvoja napravijo čebele navadno na konceh satja matičnjake, v katere zaleže matica tekom tedna jajčeca za matice. Ko so matičnjaki izdelani, se bliža neposredno doba pred rojenjem.

Pri rojenju naj pazi čebelar, iz katerega panja je šel roj. S prvim rojem namreč gre stara, oplojena matica, v panju maternem (v izrojencu) pa se v par dneh izleže nova matica, in pri tem je treba kontrolirati, se li bo dotična pri svojem izletu — v približno osmih dneh — oplodila.

Če se roj vrne v panj, pomeni, da je ali stara matica ostala v panju, ali pa se zgubila, ter vsled starosti padla na tla. Da se roji predaleč ne poizgube, rabijo čebelarji brizgalnico z vodo, toda brizgati se ne sme v roje, ampak na roje, da pada voda kakor dež na čebele. Tudi resni čebelarji trdijo, da se da ustaviti čebelni roj z ropotom n. pr. s pokrovačami (gl. Aug. Ludwig, *Unsere Bienen* II. str. 242,) češ, da tako posnemanje groma prestraši čebele.

Od koder hočemo roj preplašiti, moramo postaviti smrdljive, s petrolejem namočene cunje. Roji se kaj radi ustavijo na kraj, ki smo ga namazali z meliso ali meto.

Da lažje roj ogrebemo, postavljamo narobe obrnjeno škatljo iz lesa ali kartona nad roj, škatljo dobro namažemo z meliso ali meto, ter postavimo na sredo kos vrvi namazane z medom. Na ta način zlezejo prav mirno čebele v škatljo, ki jo potem prenesemo kamor hočemo. Novemu roju pokladamo prve dni krmo s sladkorno ali medovo vodo, da čebele hitreje satovje izdelajo.

Roj se da lahko nazaj panju iz katerega je izšel. Pri tem naj se roj poprej preseje skozi sito napravljeno iz matične rešetke. Matico se pri tem polovi in odstrani, čebele se pa vrnejo na prejšnje mesto. Ko se je mlada matica izlegla, je treba v panju

porezati vse druge matičnjake (*Deutsche ill. Bienenzeitung* 1921 št. 12).

Toliko o naravnih rojih prvcih. Prihodnjič povemo nekaj o družicah in umetnih rojih. Za danes opozorimo čebelarje na bolezni pri čebelah, ki se meseca maja rada pojavlja. Pravijo ji majnikova bolezen, brezletnost ali nosema, drugi pa Vighit-ova bolezen.

Po najnovejšem raziskovanju je treba najbrže tu ločiti tri različne bolezni. Zunanji pojavi so sicer enaki, čebele se vlačijo trudne okoli, komaj letijo in padejo onemogle po tleh. Nosema nastane vsled za-peke v drobu. Čebelice baje obolijo vsled pokvarjenega cvetnega prahu, katerega pripravljajo za obilno spomladno zalego. Drugi raziskovalci pa pripisujejo bolezen parasitom ali bacilom zvanim »zigomice-tes« (po prof. Münter). »Royal Society of Edinburg« objavlja pa, da je vzrok Vighit-ove bolezni (gl. Apic. 1921 št. 2) črviček, ki se ustanovi v sapniku čebele, ter povzroča mrtvoud. Ta črvec širi po čebeli nekaj strup. Kot dober pripomoček proti tej bolezni priporočajo stopljen med, katerim se je dodalo nekaj »salvolata«.

Čebelar, ki ni še medišča meseca aprila odprl, naj stori to čimprej v ugodnem vremenu meseca maja. Bliža se akacijeva paša in tu je potrebno razširjanje plodišča in otvoritev medišča. To mora upoštevati čebelar, kateri čebelarji na med. Kdor se hoče čebelarenja na med lotiti, mora kolikor mogoče zatirati naravne roje, to se zgodi, če skrbi, da bo v panju vedno dovolj prostora za odlaganje zalege, cvetnega prahu in da bo dovolj prostora tudi za čebele. Nagon rojenja se zmanjša če panj oslabimo in mu vzamemo satnike z zalego ter porabimo za napravo umetnih rojev. Nagon rojenja se čebelam tudi zmanjša, ako jim med odvzamemo. Prav gotovo pa rojenje zatremo, ako pravočasno odstranimo matičnjake. Te porabimo za umetne roje ali za gojitev in prodajo matic. Ob glavni paši mora biti razvoj ljudstva na višku.

Zelo zanimive bi bile poskušnje, ako se spleča čebelariti le na vosek. Vosek bi se v sedanjih razmerah uspešneje vnovčil, kakor pa med. Toda izvedenci trdijo, da se čebelarenje le na vosek ne izplača, ker

čebela baje porabi 10 kg medu, da napravi 1 kg voska.

V strokovnih listih se je slišal glas, da pospeševanje enega nagona čebele ne omejuje drugega, ako se to harmonično izvrši. Možno je dati čebelam priliko, da razvijajo svoje energije deloma v nabiranjju medu in deloma v izdelovanju voska.

Čebelni naravi gotovo ni prikladno, če se popolnoma zatre nagon, da čebela vosek izdeluje.

Dajmo toraj čebeli priliko, da proizvaja tudi vosek in prepričali se bomo, da pri tem donos medu ne bo znatno trpel. Poiskusimo.

J. L.

V Gorici, dne 2. maja 1924.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje št. 23. Pri vojakih mi je pravil nekdo iz bližine Kamnika, da imajo tam neko vrsto kokoši, ki jih imenujejo »Pere« in ki dajo križane z domačimi kokoši zelo dobre jajčarice. Ali Vam je to znano?

Odgovor: Žalibog nam ni znano. (Ako kdo od čitateljev pozna to vrsto, naj nam jo opiše).

Vprašanje št. 24. Do kedaj se lahko sadi navadni krompir?

Odgovor: Načeloma se sadi navadni krompir do dobe, ko ozelene navadna drevesa. Poznejša saditev da navadno slabo letino, katere vzrok tiči navadno v vremenu.

Vprašanje št. 25. Ali lahko sejem koruzo činkvantinko v istem času, kot ostalo koruzo?

Odgovor: Prav lahko sejete činkvantino v istem času, kot drugo koruzo, a Vam tega ne svetujemo, in sicer iz tega razloga, ker bi činkvantina najprej zelo bujno rastla a ne dala klasa. Vedno se je zgodilo to, da zelo zgodnja ali zelo pozna setev ni dala one žetve, kot bi jo dala ista rastlina, ako bi bila vsejana v pravem času.

Naš nasvet bi bil, da vsejete par zrn činkvantine med ostalo koruzo ter opazujete posledice. Glavna setev činkvantine na naj sledi v mesecih juniju in juliju.

Vprašanje št. 26. Med deteljo se je zarastlo zelo mnogo različnega plevela in drugih malovrednih trav. Kako naj jih uničim.

Odgovor: Recepta po katerem bi izginil črez noč plevel iz Vaše detelje, Vam ne moremo dati. Plevel se počasi uničuje, a gotovo se uniči z večkratnim brananjem

in izdatnim gnojenjem, posebno z umetnimi gnojili, posledica česar je, da detelja bujno raste in s tem zaduši nepotrebni plevel. Drugega sredstva ne poznamo.

Vprašanje št. 27. Pisali ste v »Gospodarskem listu«, da bo letošnje leto hroščevovo leto. Kako bi mi najlažje organizirali pokončevanje hroščev.

Odgovor: Veseli nas Vaše vprašanje, ker jasno kaže, da ne spadate med one, ki se za pokončevanje škodljivcev nič ne brigajo.

Pokončujemo predvsem hrošče, ker ako te pokončamo, tudi ogrcov ne bo. Pokončujemo jih na ta način, da jih otresamo z dreves in potem oparimo ter jih damo prašičem ali kokošim. Za otresanje dreves je najprimernejši čas v zjutranjih ranih urah, ko so hrošči zaspani. Vendar jih moremo mnogo pokončati tudi s tresenjem tekom dneva. Tekom dneva otresemo z dreves predvsem oplojene samice, ki žro na drevesih, dočim samci mnogo letajo.

Organizacijo pokončevanja bi morala vzeti v roke naša županstva, ki bi morala določiti posebne dneve za pokončevanje hroščev. Pri pokončevanju bi morali sodelovati vsi, stari in mladi, šolska mladina itd. Otresti bi morali vsa drevesa in ne samo ona, ki so sredi vasi ali v bližini hiš, ker le delno pokončevanje mnogo ne pomaga. Ako bi država sama organizirala pokončevanje in dovolila še primerne podpore za posebno pridne nabiralce hroščev, ki bil uspeh gotovo največji in bi v tem oziru imeli gotovost, da ne pokončuje hroščev samo naše županstvo temveč cela država.

Seveda bi moral posameznik uničiti vsakega hrošča, kjer ga najde in ne se izgovarjati s tem, da drugi tega ne delajo.

Knjigovodski tečaj.

Dolžnost vsakega denarnega zavoda je, da v blagajni preostajajoče zneske, za katere nima takojšnje uporabe, plodonosno naloži.

Ker tvori nalaganje denarja pri naših zavodih precejšnji del poslovanja, smatram za potrebno, da napišem tudi o tem potrebna knjigovodska navodila.

Kakor prenašamo iz blagajniškega dnevnika posojila in hranilne vloge v posebne, v to določene knjige, tako prenašamo tudi naložen in dvignjen denar v posebno knjigo, ki jo imenujemo »knjiga tekočih računov«.

Naša namišljena hranilnica in posojilnica je nalagala vse svoje blagajniške preostanke pri Zadrugi Zvezi v Gorici.

Za vloge, ki smo jih poslali Zvezi, smo zvezin račun obremenili, dvige pri Zvezi smo pa vpisali zvezinemu računu v dobro.

Zveza nam je za vsako posamezno vlogo in za vsak posamezen dvig določila valuto, to je dan, od katerega naprej tečejo obresti od dotične vloge ali dviga, in nas o tem obvestila s posebnim dopisom.

Ker računamo od vlog in dvigov v tekočem računu obresti drugače, nego od posojil ali hranilnih vlog, je moj namen pred vsem, seznaniti te, dragi učenec, z načinom računanja obresti v tekočem računu.

Iz vzorca »knjige tekočih računov« je razvidno, da je naša hranilnica in posojilnica vložila svoj prvi blagajniški preostanek pri Zvezi, v znesku L 6000.— dne 5. januarja 1922. Zveza je določila za to vlogo valuto 7. januarja 1922.

Če bi bila to navadna hranilna vloga, bi računali obresti vlagatelju v dobro od 1. februarja do 31. decembra t. j. za 11 mesecev; pri vlogi v tekočem računu pa računamo obresti na dneve. V našem slučaju 7. januarja do 31. decembra, t. j. 354 dni. Iz dnevov in zneska izračunamo obrestne številke, kar se zgodi na način, da pomnožimo znesek z dnevi, v našem slučaju 6000 lir s 354 dnevi. Produkt, ki ga dobimo je 2124000. Ker zadnji dve decimali odreže-

mo, dobimo 21240 obrestnih številke. Iz teh številke še-le izračunamo obresti. To se zgodi na ta način, da delimo pri 5% obrestovanju obrestne številke 21240 z devizorjem 72; kvocijent je 295 t. j. 295 lir. (Glede devizorjev glej stran 38 Gospodarskega lista, letnik 1924.)

Praktični knjigovodja pa ne računa obresti od vsakega posameznega zneska posebej, marveč le obrestne številke. Najprej izračuna dneve in obrestne številke od vseh vlog, potem pa od vseh dvigov. Nato sešteje na strani pod dati obrestne številke vlog, na strani pod imeti pa obrestne številke dvigov.

Kakor kaže vzorec, so znašale obrestne številke vlog naše hranilnice in posojilnice pod dati 160190
obrestne številke dvigov, pod imeti pa 141373

Torej znašajo obrestne številke vlog 18817
več, nego obrestne številke dvigov.

Iz tega sledi, da so znašale naše vloge več nego dvigi in da nam je Zadruga Zveza dolžna plačati obresti od naših vlog v toliki meri, kolikor so presegali vloženi zneski dvignjene zneske. V našem slučaju od 18817 obrestnih številke, ki dajo na 5% obrestih, deljeno z devizorjem 72 L 261.35
obresti naloženega denarja.

Tem obrestim doštejemo še presežek naših vlog nad dvige, ki znaša L 26200.—

in dobimo na ta način skupni konecletni saldo, ki znaša L 26461.35

Če smo nalagali svoje blagajniške preostanke razum Zveze, še pri kakem drugem denarnem zavodu, napravimo popolnoma po istem vzorcu konecletni obračun s tem zavodom.

Pri računanju obresti vzamemo za računsko podlago vse mesece brez izjeme po 30 dni, leto pa za 360 dni.

Datum	Stran dnevn	Va- luta	Dne- vi	Obrestne štev.	Z n e s e k
1922	5/1	4	354	21240	6000
"	10/2	8	319	10208	3200
"	11/4	18	258	28380	11000
"	2/6	28	207	18630	9000
"	11/6	29	198	3960	2000
"	3/7	33	176	15840	9000
"	13/7	35	166	16600	10000
"	20/7	36	159	4770	3000
"	14/8	42	135	12150	9000
"	18/8	43	131	11790	9000
"	22/9	49	97	7760	8000
"	10/10	54	79	2370	3000
"	25/10	55	64	1536	2400
"	2/11	58	57	2850	5000
"	2/12	63	27	2106	7800
"	29/12	64	—	—	3000
"	31/12				26135
				160190	10066135
1923	1/1				2646135

Datum	Stran dnevn	Va- luta	Dne- vi	Obrestne štev.	Z n e s e k
1922	29/1	11	334	10688	3200
"	31/3	24	272	29920	11000
"	27/4	33	246	55350	22500
"	4/5	34	239	7170	3000
"	30/5	40	213	4260	2000
"	30/6	46	183	2745	1500
"	1/8	54	152	18240	12000
"	2/10	69	91	7280	8000
"	11/11	77	52	5720	11000
"	31/12			18817	2646135

Tržni pregled.

Žita: Po majhnem padcu žitnih cen v marcu so se cene žit v Italiji ustalile, ponekod pa celo malo zrastle. Precej težko se dobi domača pšenica in koruza. Cene so sledeče:

Milan:	
pšenica domača	110—112 L
pšenica inozemska	108—113 L
koruza	91—92 L
oves	86—90 L
rž	79—81 L
proso	105—107 L
ječmen	100—110 L

Genova:	
domača koruza	97—97.50 L
inozemska	93—95 L

Videm:	
pšenica	105—115 L
rumena koruza	88—96 L
bela koruza	86—95 L
činkvantinka	85—91 L
rž	85—88 L
oves	85—90 L

Setev kaže dobro v Severni Italiji; v ostalih delih države slabše.

Živina: Na trge prignana domača živina ne krije povpraševanj. Cene goveji živini se drže, cene svinjini so pa v splošnem nekaj padle, posebno vsled velikega uvoza pitanih svinj iz Danske in Nizozemske. Cene so sledeče:

Milan:	
voli 1. vrste	6.40—6.90
voli 3. vrste	4.50—5.30
krave 1. vrste	5.60—6.50
krave 3. vrste	3.—4.10
teleta 1. vrste	7.80—8.70
teleta 3. vrste	5.80—6.70

prašiči od okoli 180 kg, živi po 8.50, mrtvi po 9.75 L za kg.

Krma: Trg za krmo je mrtev, povpraševanj ni, a tudi ne nadaljnjih nižanj cene. Do novega sena bo ostalo še precej zaloga. V Vidmu in v Gorici so približno sledeče cene:

dobro sena	23—27 L za q
seno II. vrste	20—22 L za q
detelja	28—34 L za q

Težko se dobi otrobi, ki so tudi precej drage, in sicer okoli 65—70 L.

Mlečni izdelki. Po velikonočnih praznikih je cena maslu v splošnem padla za kakšno liro; cena se suče okoli 16—20 L za kg, ponekod se dobi pa tudi samo 13 L. V podrobni razprodaji, v Gorici se prodaja volčansko maslo po 22 L.

Vino: Po Italiji je trg vin v splošnem mrtev, razen v nekaterih pokrajinah, iz katerih se izvažajo v Švico in Francijo. Seveda izvažajo predvsem dobra vina. Iz Francije je tudi veliko povpraševanje za zelo slaba vina, ki jih uporabljajo za destilacijo — žganjekuho.

Izgleda, da je v naši deželi trg nekoliko oživel in gre precej domačega vina v Gore in v Trst. Briško vino plačujejo danes po 1.80 do 2 L in se ga že težko dobi. Slabše izgleda v Vipavski dolini, kjer je na razpolago zelo mnogo dobrega vina po nizkih cenah.

Umetna gnojila: Kmetovalci kupujejo še nekoliko superfosfata in mnogo čilskega solitra. Cene so v glavnem nespremenjene, le nekoliko višje za čilski soliter v podrobni razprodaji.

Modra galica in žveplo: Cene žvepla so stalne, približno iste kot lani, cene modri galici se pa spreminjajo in so že letos dvakrat zrastle in padle, sedaj ob pričetku sezone, so začele nekoliko rasti, a ne bodo dosegle lanske višine.

Kaj delamo v mesecu maju.

Na njivi: V dolinskih legah je krompir že vzšel in mu kmetovalci gnojé s čilskim solitrom. Da se tako gnojenje v resnici izplača kaže dejstvo, da ga kmetovalci uporabljajo v vedno večji meri, posebno v okolici Gorice in Kopra. Čilski

solter pospešuje predvsem bujno rast krompirjevice, ki je predpogoj, da se zaradi mnogo gomoljev.

Ponekod se opaža, da so zimski posevi prišli v pomlad v zelo klavernem stanju. Žito je redko, ker ga je vzel zmrzlin. Go-

tovo je, da tako žito ne bo izrabilo zemlje v taki meri, kot bi jo gosto žito in dohodek bo mnogo manjši. Zato bi bilo na nekaterih mestih boljše, ako bi redko žito preorali in posejali koruzo, ali kaj drugega, drugod pa posejali krmisko korenje. V razvoju zaostalemu žitu pa pomaga v izdatni meri gnojenje s čilskim solitrom.

Na seno žeti: V dolinah so seno žeti že zelene in v bujni rasti, ponekod pa je rast zaostala vsled dolgotrajne zime. Ponekod so kmetovalci zelo skrbni in napredni, pazijo na seno žeti, uničujejo mah, čistijo kamenje, poravnujejo krtine, kopljejo trnje in dobljeno zemljo posejejo z dobrimi travami, gnojijo seno žeti, a žalibog niso vsi naši kmetovalci enaki; mnogi znajo le tarnati in preklinjati.

V vinogradu: V tem mesecu bo potrebno trte prvič škropiti in žveplati. V tem oziru, posebno glede škropljenja, je boljše, škropiti prej, kot pozneje, ker škropljenje ima namen onemogočiti peronosporo in ne izlečiti jo.

V sadovnjaku nam povzročajo v tem mesecu največ skrbi razni škodljivci, predvsem listne uši, krvava uš, razne gosenice in ličinke raznih rilčkarjev. Glede listnih uši glej članek v marčevi številki »Gosp. L.« let. letnik. Raznimi gosenicam in ličinkam sami ne moremo do živega, uničiti jih morejo le razne ptice, zato pa moramo iste čuvati in ne dovoliti otrokom, da stikajo po gnezdih.

Pri letos cepljenem sadnem drevju moramo paziti na poganjke iz cepičev. Zavarovati jih moramo predvsem proti vetru in onemogočiti moramo, da bi ptiči posedali nanje. V ta namen moramo cepiče ograditi z šibovjem, poganjke cepičev — posebno pri okulantih — pa privezati. Poganjke iz starega lesa, podlage, na kateri stoji cepič, moramo pri razvoju ovirati s tem, da jim preščipnemo vršičke. Ako jih hočemo popolnoma odstraniti, jih odstranimo z ostrim nožem in ne samo z roko. Pri nas je še vedno ta grda navada, da nepotrebne poganjke kar odčesemo, s čemur zadobi drevo rano. Kot občutimo mi rano na našem telesu in nam je vsaka rana zelo neprijetna, tako je tudi neprijetna drevesu.

V vrtu presajamo solato in drugo zelenjavo. Paradižnike stavimo na stalno mesto, ravnotako kumarice itd., sejemo pozno zelje, sadimo grah. Največ dela imamo s pletvijo in uničevanjem raznega plevela. Zemlja v vrtu ne sme biti nikdar zabita od dežja, temveč vedno v zrahljanem stanju, ker taka izhlapeva mnogo manj vode, kot zabita zemlja. Pri zalivanju moramo paziti na to, da ne zlivamo vode nikdar v močnih curkih, temveč vedno skozi drobno sito, ker vsakdo ve, da droben in miren dež zemlji mnogo bolj prija, kot kratek, a hud naliv.

V hlevu: Goveja živina dobiva deteljo inkarnatko — jurjevko — a paziti moramo na to, da je ne damo preveč in tudi ne sme biti ugreta. Sploh ne smemo nikdar držati na kupu mnogo sveže krme, temveč kositi le toliko, kolikor je živina vporabi v enem dnevu. Ako pa se bojimo deževnega vremena, oziroma imamo drugo silno delo in smo prisiljeni nakositi hkratu več sveže krme, tedaj moramo držati isto v zrahljanem stanju. — Ker vsebuje sveža krma zelo malo rudninske soli, kaže dodajati taki krmi po nekoliko klajnega apna.

Druga leta se je opazalo v tem času občutno pomanjkanje starega sena. Ker pa je bila lansko leto v splošnem dobra letina za seno in otavo in ker je bila kupčija s senom v splošnem zelo slaba, bo letos ostalo marsikateremu kmetovalcu po nekoliko kvintalov sena črez lastno uporabo. Nikakor ne kaže to ostalo krmo založiti z novo, ker bi se drugo leto moglo dogoditi isto.

Živini moramo dovoliti mnogo prostega zraka in v tem oziru moramo paziti posebno v onih krajih, kjer ni navada goniti živine na pašo. Predvsem za mlado živino — odraščačo teleta — je gibanje na prostem zraku neobhodno potrebno.

Kar velja v tem oziru za govejo živino, velja v enaki meri tudi za prašiče, ki pa naj se ne gibljejo po takih mestih, kamor imajo dohod prašiči drugih posestnikov, da se ne bi nalezli kakšnih boleznih. Prašiče moramo cepiti proti rdečici.

Ponekod imajo navado, da s pričetkom pomladi prečistijo vse hleve ter iste raz-

kužijo in pobeđijo. Gnoj očistijo iz špranj, popravijo kar je pokvarjenega, puste okna in vrata na stežaj odprta. Ne bi bilo slabo, ako bi prešla ta lepa navada v meso in kri tudi naših živinorejcev.

V kleti je skrajni čas, da pretočimo v drugo, ker vino naj ne pride na drožjeh v vročo letno dobo.

Slaba vina postajajo kaj rada motna, čemur se izognemo s tem, da vino pretočimo v čist, zdrav in zažveplen sod ter dodamo na vsak hl po 10 dkg vinske kisline,

katere dobimo v drogerijah pod imenom »acido tartarico«.

Na domu: Kdor misli, da mu so dohodninski davki krivično odmerjeni, oziroma hoče, da bi se mu za l. 1925 odmerili dohodninski davki na drugi podlagi, naj vložijo novo napoved, to pa naravnost pri davčni agenciji ali pri županstvu.

Kdor si ni še nabavil modre galice, žvepla in čilskega solitra, naj si vse nabavi takoj in ne šele oni dan, ko to blago ravno potrebuje.

Gospodarski drobiž.

POMLADITEV ŽIVALI.

Kot poroča »Industria lattiera e zootecnica« je bilo v Reggio Emilia poskušena pomladitev starega žrebca po receptu ruskega zdravnika Voronova. Od mladega žrebca so bile prinesene žleze na starega. Operacija se je posrečila in stari žrebec je dobil popoln značaj mladega.

PRAŠIČEREJA V JUGOSLAVIJI

je v nazadovanju, kot kažejo sledeče številke. V celi državi je bilo naštetih

l. 1920	4,849.000 prašičev
l. 1921	3,283.000 prašičev
l. 1922	2,902.000 prašičev
l. 1923	2,577.000 prašičev

Glavni razlog nazadovanja so različne prešičje bolezni, predvsem rdečica, ki škoduje zelo mnogo tudi našim kmetovalcem.

NE GNOJITE KROMPIRJU S SVEŽIM HLEVSKIM GNOJEM.

Že večkrat smo povdarili, da krompir najboljšo uspeva na dobri, prej gnojni zemlji. Hlevskega gnoja krompir nikdar popolnoma ne zrači. Ko kopljete krompir, opazite večkrat še cele plasti neizrabljenega gnoja, ki je več ali manj plesniv. Te plasti gnoja izvirajo od svežega gnoja, ki ni popolnoma segnil in preperel. Krompir ni imel od tega gnoja nobenega dobička.

Pri tem moramo pripomniti še eno zadevo, in sicer:

Lansko leto je segnilo zelo mnogo krompirja. Gniloba krompirja ima različne vzroke, kot različne gljivične bolezni itd., a zelo važen vzrok je tudi sveži hlevski gnoj, ki zelo pospešuje krompirjeve bolezni.

Ako hočemo imeti od krompirja lep pridelek, ki naj bo tudi zdrav, tedaj ne gnojimo s svežim hlevskim gnojem.

PŠENICA ZA TESTENINE.

Za testenine (pašto) ni vsaka pšenica enako dobra. Razločujemo dve veliki vrsti pšenice in sicer mehko in trdo. Za testenine je pripravna predvsem trda pšenica, ki ima v sebi več gluteina — neka vrsta heljakovin —, vsled katerega se testo lažje zamesi.

KAJ NAS UČI ČEBELA?

Čebela je vzor pridnosti in marljivosti, ker dela, dela in dela. Čebela je vzor skrbnosti za družino in samozatajevanja. Čebela ljubi red in snago v svojem domovju. Čebela je zmerna in varčna v uživanju in v vsem.

To so čednosti, ki naj jih ne bi imel samo vsak čebelar, temveč vsak človek sploh.

Čebela nam bodi vzor!

ŽETEV 1923.

Stari naročniki se spominjajo, da je bila v Italiji lanska žetev pšenice zelo obilna in da je bilo širom Italije pridelanih nič manj kot okoli 57 milijonov q pšenice. Vendar pa tudi ta ogromna količina pšenice ne zadostuje za notranji konsum Italije in bo do nove letine potreben uvoz še okoli 17 milijonov q. Na celi stvari pa je to zanimivo, da kupujejo veliki mlini zelo mnogo ameriške pšenice po ceni 110 L, dočim ne marajo domače pšenice po nižji ceni.

UVOZNA CARINA

na vino za v čehoslovaško državo, je bila pred kratkim znižana na polovico.

Pozor kmetovalci!

Odprl sem v Gorici, Via Carlo Favetti šte. 6 (násproti Narodne tiskarne) kmetijsko in vinarsko agencijo pod imenom:

„VINOAGRARIA“

Pečal se bom s posredovanjem prodaje vin in drugih pridelkov v inozemstvu, pre-skrboval bom zadružnim in zasebnim obratom, kakor žganjarnam, mlekarnam, kletem i. t. d. potrebne potreščine in stroje, nakupoval bom grampo, popravljaj bolna in pokvar-jena vina, oziroma bom dajal nasvete ter prodajal razne kmetijske potreščine, kakor škarje, cepilne nože, žagice iz svetovnoznane nemške tovarne Kunde, cepilni vosek, ličeje, trakce za cepljenje trt, cevi iz gumija, ebulijoskopi i. t. d.

Blago prvovrstno - cene konkurenčne!

Kdor kupi pri meni potreščine za cepljenje sadnih dreves, temu dam zastonj nekaj cepičev najboljših sadnih vrst. Sprejemajo se naročila za seme sviloprejk (kavalirjev).

Just Ušaj, oenotehnik

Najpristnejša domača vina dobite vedno pri

 Vinarski Zvezi v Gorici

(Via Mameli št. 8 pri stari gimnaziji)

Podpirajte lastnega kmetovalca!

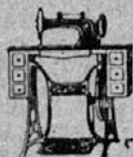
Stara znana gostilna „**PRI ČRNEM ORLU**“

Via S. Giovanni št. 6

toči pristna domača vina: briško rebulo, vipavsko belo in črno vino ter kraški teran. — Izborna kuhinja. — Dvorana za zboravanja in dvorišče za krogle.

FIGGL IVAN.

Elija Čuk Gorica Stolni trg

Šivalni stroji „Original Titan“, „Pfaff“ jamčeni 30 let. Dvokolesa „Bianchi“ in „Altena“. — Velika zaloga orožja in streliva in posameznih delov zgoraj imenovanih strojev. Lastna delavnica.

G. CARLOTTO — GORICA

Piazza Cavour (ex P. Duomo) Stolni trg 3.

Izbrana vrtnarska, poljedelska in travniška semena. Zaloga žita, umetnih gnojil in raznih sredstev za uničevanje rastlinskih škodljivcev in bolezni.

Katoliško tiskovno društvo

- - vpisana zadruga z omejenim jamstvom - -

Gorica, Riva Piazzutta štev. 18

V Gorici, v januarju 1924.

Knjigarna K. T. D. v Gorici, ^{obco} Via Carducci št. 2
„Zadružna tiskarna“ v Gorici }
Knjigoveznica (E. Bednarik) } v Gorici, Riva Piazzutta 18
Mladika (družinski mesečnik) }
Svečarna (J. Kopač) v Gorici, Via Carducci št. 2-4.

Telefon št. 253

P. n.

Z velikim zadoščenjem ugotavljamo, da so si podjetja našega K. T. D. pridobila polno zaupanje vseh slojev našega ljudstva.

Bodite uverjeni, da se bo K. T. D. vedno pokazalo vredno tega zaupanja.

Saj so se njegovi člani, med katere štejemo naše najodličnejše kulturne delavce, že pri ustanovitvi v zadružni pogodbi odrekli vsaki udeležbi pri morebitnih dobičkih, tako da je vsaka sebična tendenca popolnoma izključena. Pač pa se ves dobiček podjetij uporablja v kulturne namene, kakor to določajo pravila.

Zato Vas vabimo in prosimo, da se tudi v bodoče poslužujete naših podjetij:

Knjigarne K. T. D. - Via Carducci št. 2,

Zadružne tiskarne - Riva Piazzuta št. 18,

Knjigoveznice (E. Bednarik) - Riva Piazzutta št 18,

Svečarne (J. Kopač) - Via Carducci 2-4.

Z odličnim spoštovanjem

Načelstvo K. T. D.